

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення
органів державної влади (СІАЗ)

Резонанс

Передрук матеріалів дозволяється лише
після погодження з СІАЗ: siaz@pochta.ru

№ 93

5 грудня 2013 р.

РЕЗОНАНС

Бюлетень матеріалів оперативної інформації електронних видань

Додаток до журналу “Україна: події, факти, коментарі”

№ 93 2013

Для керівників та їхніх референтів

Засновники:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення

органів державної влади (СІАЗ)

Головний редактор

В. Горовий, д-р іст. наук, проф., заступник гендиректора НБУВ

Редакційна колегія:

Т. Гранчак, Ю. Половинчак, Л. Чуприна

Заснований у 2003 році

Виходить двічі на тиждень

Адреса редакції:

НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03

E-mail: siaz@pochta.ru

www.nbu.gov.ua/siaz.html

Передрук — тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2013

ЗМІСТ

У центрі уваги 3

Аналітичний ракурс

Симоненко О.

«Євромайдан»: аспект інформаційних технологій **5**

Ворошилов О.

Российско-турецкие отношения на современном этапе:
достижения и разногласия **16**

Законодавча влада 25

Виконавча влада 33

Політика 43

Економіка 54

Економіка України в контексті
світових кризових тенденцій. **57**

Державний візит Президента України В. Януковича до Китайської Народної Республіки

3 грудня Президент України В. Янукович прибув до Китайської Народної Республіки з державним візитом.

Візит глави Української держави, який завершиться 6 грудня, здійснюється на виконання двосторонніх домовленостей, досягнутих на найвищому рівні в рамках Саміту з питань ядерної безпеки (26–27 березня 2012, м. Сеул, Республіка Корея), а також на запрошення Голови КНР Сі Цзіньпіна.

Програмою державного візиту передбачаються, зокрема, переговори Президента України В. Януковича з Головою Китайської Народної Республіки Сі Цзіньпіном у вузькому й розширеному форматах, зустрічі з керівництвом уряду й парламенту країни. Також планується виступ глави Української держави на бізнес-форумі за участі представників ділових кіл України й Китаю.

Першочергову увагу під час переговорів на найвищому рівні буде приділено питанням практичної реалізації й перспектив розвитку українсько-китайської співпраці, насамперед у торговельно-економічній, інвестиційній, фінансово-кредитній, енергетичній, аграрній і науково-технічній сферах.

За результатами візиту сторони мають намір підписати близько 20 документів, спрямованих на поглиблення відносин стратегічного партнерства між Україною та Китаєм і розширення двосторонньої взаємодії, зокрема в політичній, енергетичній, авіабудівній, аграрній, гуманітарній та інших сферах.

Візит розпочався у м. Сіань (провінція Шеньсі), де відбулася зустріч Президента України з головою народного уряду провінції Шеньсі Лоу Ціньцзянем. «Думаю, що під час сьогоднішньої зустрічі ми обговоримо шляхи співпраці, виходячи із структури економіки вашої провінції», – сказав В. Янукович на початку зустрічі. За його словами, для України цікавий

досвід Китаю в питаннях розвитку ІТ-технологій, авіабудування, нафтогазової галузі.

Глава Української держави зазначив, що значного прогресу, який демонструє китайська економіка, досягнуто завдяки лібералізації умов ведення бізнесу. «Ми готові співпрацювати в різних галузях економіки. Україна готова співробітничати з Китаєм як на міжрегіональному, так і на міждержавному рівні», – підкреслив Президент. Він також наголосив на важливості міжрегіональної співпраці в контексті торговельно-економічних відносин.

У свою чергу голова народного уряду провінції Шеньсі Лоу Ціньцзянь привітав главу Української держави з прибуттям до Китаю. Він також поінформував, що провінція Шеньсі є лідером у Китаї за рівнем науково-технічного потенціалу. Також, за словами Лоу Ціньцзяня, провінція є найбільшим постачальником вугілля в Китаї.

Під час зустрічі українська й китайська делегації домовилися напрацювати пакет пропозицій щодо двостороннього співробітництва у сферах, що становлять взаємний інтерес.

Як повідомив днями Прем'єр-міністр М. Азаров, візит Президента до Китаю для української влади – надзвичайно важливий: «Ми в Китаї підпишемо програму співпраці. Там конкретний план з конкретними обсягами».

Більш детально про це поінформував президент Українського аналітичного центру О. Охріменко. «Ми перед цим брали у них товарний кредит на 2 млрд дол., тепер зможемо взяти на 5 млрд дол. (тобто нам видаються гроші, а розплачуємося ми потім протягом 7–10 років зерном. – Ред.). Крім того, Китай хоче інвестувати близько 2 млрд дол. в українські землі: вони беруть їх в оренду, відновлюють і використовують. У Криму планується побудувати парогозову електростанцію, це великий проект на 1,7 млрд дол. Крім того, Китай планує побудувати автобан – кільцеву платну дорогу навколо Києва, у що вкладе 3 млрд дол. У всіх цих проектах головне те, що дозволяється використовувати тільки українську робочу силу, не китайську».

«Це виключно економічний візит, – запевняє заступник голови фракції ПР М. Чечетов. – Ходіння по Майдану країну не

нагодує. А нам потрібні нові інвестиції та кредити». За його словами, в Україні й Китаю дуже хороші відносини і великі можливості: «Ми придивлялися один до одного. У Китаї живе 1,5 млрд людей, це величезний ринок».

Водночас поїздка В. Януковича до КНР під час масових протестів і політичної кризи на батьківщині викликала в експертів неоднозначну реакцію. Ряд аналітиків назвали це рішення ризикованим, оскільки ситуація всередині країни залишається вкрай напруженою. Інші спостерігачі висловили думку, що, відправившись у Китай у розпал масових виступів опозиції, український Президент хотів показати, що Росія і Євросоюз – не єдині партнери Києва, між якими доводиться лавірувати (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua)*. – 2013. – 4.12; *МинПром – інформація бизнес-класса (http://minprom.ua)*. – 2013. – 4.12; *Сегодня (http://www.segodnya.ua)*. – 2013. – 4.12).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

О. Симоненко, наук. співроб. СІАЗ, канд. політ. наук

«Євромайдан»: аспект інформаційних технологій

Поки що неможливо повністю спрогнозувати наслідки подій, що відбуваються нині на майданах Києва і більшості міст України. Проте є цікавий момент у феномені «Євромайдану»¹. Це роль соціальних мереж у подіях останніх днів, які були скоординовані й набули поширення через численні пости, лайки, репости у Facebook, Twitter і «ВКонтакте». За даними ЗМІ, 22 листопада хештег #Євромайдан очолив список трендів Twitter.

---

¹ За даними «Вікіпедії», уперше слово «євромайдан» використали 21 листопада в соціальній мережі. Одразу хештег #Євромайдан потрапив у тренди Twitter. До 22 листопада його використали понад 21 тис. разів, коли акції вже проводилися в Донецьку, Івано-Франківську, Луцьку, Ужгороді і Львові.

Одразу після того, як Кабінет Міністрів вирішив призупинити процес підготовки до укладання Угоди про асоціацію України з ЄС, мало хто передбачав настільки широку й потужну реакцію громадськості. Опозиція заявила про організацію мітингу 24 листопада. Проте український народ не став чекати й почав організацію перших зборів на майдані Незалежності ще ввечері 21 листопада. Усе почалося із заклику М. Наєма² у Facebook прийти ввечері на майдан Незалежності. Дві тисячі українців відгукнулося на цей заклик без будь-яких гарантій, обіцянок і попередньої агітації. Саме це дало той імпульс, який підштовхнув 100 тис. українців вийти на вулиці Києва й ще тисячі на майдани міст України 24 листопада. І в суботу, і в неділю Майдан не був пустим, а через соціальні мережі вирішувалися організаційні питання: збору коштів, їжі, теплих речей, поширювалася інформація про побиття й утиски протестувальників. Кожний українець за допомогою численних постів на сторінках «Євромайдану» й трансляцій інтернет-телебачення міг отримати інформацію про те, що насправді відбувається чи попросити про допомогу.

Соціальні мережі стали ефективним інструментом для єднання й поширення інформації. Показовим є і той факт, що опозиційні сили, здавалося, не були готові до настільки численного опору рішенню Кабміну. На досить слабку організацію мітингів опозиційними силами українці відгукнулися ефективними самокоординацією та консолідацією через соціальні мережі.

Активність у соціальних мережах прихильників «Євромайдану» вже встановила кілька рекордів. Зокрема, рівень активності українців у соціальних мережах 21 листопада був найвищим за останні кілька років. Аналогічна ситуація і в новинних ЗМІ. У ніч з 21 на 22 листопада був зафіксований один з найвищих піків відвідуваності за останні кілька років.

Українці також активно долучалися до різноманітних

---

² За повідомленнями деяких ЗМІ, люди відгукнулися на заклик журналіста М. Найєма в соціальній мережі Facebook виходити на майдан Незалежності. Звернення було опубліковано на персональній сторінці М. Найєма 21 листопада о 19:55.

флешмобів – змінювали свої аватарки й кавер-пейджі в соціальних мережах на зображення зі стилістикою ЄС.

Тим часом офіційна сторінка «Євромайдану» у Facebook стала найшвидше зростаючою сторінкою в українському сегменті цієї соцмережі. Сторінка була створена активістами «Євромайдану» 21 листопада і станом на ранок 27 листопада вже налічувала 64 тис. прихильників. Також сторінка є № 1 в Україні за показником talking about – становить 73 тис. Це найбільший за всю історію українського Facebook показник. Це означає, що 73 тис. людей за останні шість днів якимось взаємодіяли зі сторінкою – лайкали, коментували, поширювали контент тощо.

При цьому звертає на себе увагу така обставина: гендиректор агентства «Соціальні мережі» Д. Терехов заявив, що дизайн сайту euromaidan.eu для агрегації повідомлень про акції протесту в Україні є точною копією дизайну його особистого сайту Mobilereporter.ru. При цьому ніяких контактів для зв'язку з авторами на українському ресурсі не виявлено. На сьогодні, як зазначив Д. Терехов, юристи компанії готують претензію, але найбільше в цій ситуації Д. Терехова обурює, що люди, які ратують за відділення від Росії, копіюють російський ресурс.

Д. Терехов запустив сайт Mobilereporter.ru на початку цього року. Ресурс є агрегатором соціальних мереж за хештегом #snagency. «Ми задаємо хештег, і “розумний” робот починає збирати з усіх соціальних мереж інформацію під цим хештегом. Але ми не хочемо, щоб наш сервіс асоціювався з політичними розбірками в чужій країні. Крадіжка картинок відбувається в Інтернеті повсюдно, але копіювання цілого ресурсу – таке ми бачимо вперше», – говорить директор агентства. Посилання на ресурс euromaidan.eu знайшов в Інтернеті контент-розробник «Соціальних мереж», який живе в Маріуполі. «Спочатку він зрозумів, що ресурс, який збирає інформацію за хештегом #Євромайдан, є точною копією Mobilereporter.ru, а потім у цьому переконалися і його колеги з Москви. На головній сторінці euromaidan.eu є повідомлення: “Приєднуйся до акцій протесту! Використовуй хештег#Євромайдан в

соцмережах. Усі пости в соцмережах з цим хештегом будуть відображатися на цій стіні”. Ніяких контактів для зв’язку з розробниками сайту не вказано. Про творців сказано лише, що “проект народився спонтанно зусиллями кількох людей”», – констатує Д. Терехов. Директор з розвитку бізнесу агентства «Соціальні мережі» В. Бабічев вивчив коди двох ресурсів, які, за його повідомленням, є практично ідентичними. «Одна справа взяти чужу ідею і реалізувати, але взяти код і просто скопіювати – це вже занадто. Цікаво, що візуально сервіси не сильно відрізняються, може, просто блоки деякі прибрали. Видно, що дизайн той же. І код теж дуже так нагадує наш, але є, звичайно, відмінності. “Мобільний репортер” написано на Ember.js, а “Євромайдан” на AngularJS, тому є різниця в коді. Але невелика», – повідомив В. Бабічев у своєму Facebook.

Утім Д. Терехову вдалося з’ясувати, що творці сайту «Євромайдан» працювали з одним з колишніх клієнтів «Соціальної мережі» і мали доступ до системи, тому юристи російської компанії нині продумують, як краще оформити претензію. За словами технічного директора групи компаній «Скобеев і партнери» О. Кожевнікова, структури програмних систем Ember.js і AngularJS, на яких зроблені обидва сайти, дуже схожі і створені для схожих завдань. «Отже, і код, написаний на них, буде схожим. При цьому технічно реалізація сайтів відрізняється: використовується абсолютно різний принцип виведення записів на сторінку. Так, схожа верстка виведення постів, але про незаконне масове копіювання коду навряд чи може йтися. Але це технічна сторона. Візуально копіювання сайтів сьогодні спостерігається по всьому Інтернету», – зазначив О. Кожевніков. Генеральний директор Російського авторсько-правового товариства «Копірус» В. Терлецький зазначає, що до нього за допомогою в реєстрації сайтів звертаються кілька разів на тиждень, оскільки копіювання сайтів є поширеною проблемою. «Власникам сайту потрібно довести, що права на сайт належать саме їм. При подібних претензіях у судових органах замовляється перевірка на схожість сайтів до ступеня змішування. Це стосується як дизайну, змісту, художнього оформлення, так і програмного коду», – додав експерт.

Та попри все, експерти вважають, що нинішній «Євромайдан» – це надзвичайно потужний приклад використання нових інформаційних технологій у політичному й громадському житті країни. Адже активність і залучення людей до соціальних мереж дає змогу кожному сформувати власну об'єктивну думку про те, що і як відбувається під час протестів. «І це дуже серйозний виклик нашому телебаченню та іншим засобам масової інформації, оскільки у 2004 р. можна було показувати все що завгодно, змінюючи кут зору. Нині є веб-камери й паралельне інтернет-телебачення, де кожен може все подивитися. То ж можна робити висновки, як той чи інший ЗМІ об'єктивно висвітлює ситуацію», – вважає політолог О. Голобуцький.

Якщо порівнювати «Євромайдан» з помаранчевою революцією, то під час останньої важливу роль у координації й організації протестувальників зіграли мобільні телефони. Тоді за допомогою sms-повідомлень удалося зібрати велику кількість людей. Підняти людей на протестні акції 2013 р. допомогли соціальні мережі.

Нині інформаційні технології стали важливим інструментом суспільно-політичного життя, і Україна не може залишатися осторонь цієї тенденції.

Значення Інтернету під час вуличних акцій сьогодні важко переоцінити. На боротьбу з українським інтернет-простором кинуто, за повідомленнями ЗМІ, серйозні ресурси. Сьогодні завдяки сайтам опозиційних видань, постам безпосередніх учасників подій, трансляціям у режимі онлайн кожний зацікавлений користувач соціальних мереж може зіставити ці дані з цензурованим поданням інформації і сформувати власну позицію.

«Євромайдан» розвивається як українська Facebook-революція. Цим словом (ще Twitter-революція) називають різноманітні акції громадянської непокори, мітинги, протести (причому часто незалежно від їхніх наслідків), які організовуються, координуються за допомогою соціальних мереж. Термін став особливо популярним після «арабської весни», коли інтернет-ресурси лишилися єдиним джерелом

інформації без цензури й головним інструментом консолідації протестувальників. Схожа ситуація відбувається сьогодні з «Євромайданом». Соціальні мережі стали певним «тилом» для «бойових дій» «Євромайдану». При цьому «Євромайдан», як інформаційне явище, нашоствхнувся на небачений досі технологічний спротив.

Попри значний вплив соцмереж й Інтернету в організації учасників «Євромайдану», акція зіштовхнулася з «інформаційною війною», включаючи проблеми із сайтами ЗМІ, тролінг і ламання сторінок політиків у соцмережах і їхніх поштових скриньок. Маємо ситуацію, за якої «Євромайдан» став полігоном для «обкатки» нової надзвичайно руйнівної інформаційної технології, яка вперше в Україні так масштабно використовується для боротьби з опозицією та непідконтрольними ЗМІ.

Аналіз останніх подій демонструє системний і багатогранний характер використання цієї зброї як засобу впливу на масові акції протесту. Це, за висновком «Української правди», чітко говорить про наявність одного замовника та окремого штабу, який координує і здійснює відповідні атаки.

За даними згаданого інтернет-видання, кібервійна з «Євромайданом» розпочалася ще до 100-тисячного мітингу, що зібрався на Європейській площі в Києві 24 листопада. Першою була спроба серйозно ускладнити комунікацію в середовищі офіційних організаторів запланованого мітингу, якими виступили «Батьківщина», УДАР і «Свобода». Зокрема, 22 листопада на депутатів від «Батьківщини», їхніх помічників і всіх співробітників центрального штабу почала здійснюватися мобільна психологічна атака. «Щохвилини дзвінок. Різні телефони. У слухавці грає Марсельєза», – повідомила прес-секретар лідера фракції «Батьківщина» А. Яценюка О. Лаппо.

За повідомленнями ЗМІ, хтось незаконно заволодів досить великим масивом персональних даних і налаштував відповідним чином цілодобовий автоматичний дозвін, і це явно були не хулігани-школярі.

Зрозуміло, що за таких обставин мобільна комунікація опозиціонерів була підірвана. Додзвонитися один одному чи вийти в Інтернет просто неможливо, смартфони весь час зайняті,

а батареї сідають за лічені години. Психологічний ефект від такої атаки також не варто списувати з рахунків. Про це повідомляє на своїй сторінці у Facebook О. Лаппо.

Історія знову повторилася, коли вже було організовано оперативний штаб опозиції на Європейській площі. Телефонні спамери аналогічним чином заблокували гарячу лінію «Євромайдану», тільки цього разу, замість Марсельези, грали дитячі мелодії.

Також повідомляється, що зі зламаних акаунтів зловмисники розсилають фальшиві новини, повідомлення і фото. Особиста переписка власників акаунтів, місцями відредагована, а місцями просто сфальшована, потрапила у вільний доступ через Інтернет. Таким чином зловмисники не лише утруднюють комунікацію опозиційних лідерів, а й отримують багато конфіденційної інформації.

Ще одна технологія, яка активно застосовується в нинішній ситуації, – дезінформація. Зокрема, як повідомила «Українська правда», на сьогодні створено її «двійника». У мережі з'явився загадковий сайт, який називається «Українська правда» (www.ukrpravda.ua), але нічого спільного із сайтом, заснованим Г. Гонгадзе, не має. «Тут влада зробила сайтік, начебто «Українська правда». Допоможіть роз'яснити та поширити:

1. Це НЕ Українська правда, це АНТИ Українська правда.

2. Вона створена владою для протидії нам та обдурювання людей». Так написано в Фб «Української правди». Раніше в стилі УП було створено видання «Українська кривда» (www.kryvda.com.ua). Зі «зламаних» мережевих сторінок були розіслані несправжні повідомлення, спрямовані на дезінформування суспільства.

Як повідомляють ЗМІ, Інтернет заповнили сотні «форумних ботів», які під виглядом гласу народу масово генерують заклики, спрямовані на зменшення активності учасників мітингів, поглиблення суперечностей між організаторами «майданів». Наприклад, дослівно копіювався й масово тиражувався такий твіт: «Був учора ввечері на #євромайдан, холодно, захворів, завтра вже нікуди не піду. Фарс від опозиції». Або ось такий: «Те, що планувалося, як мирний народний

#Євромайдан, обернулося опозиційними агітками, бійками та позовами до суду».

Також, за словами О.Тягнибока, «розкручується протистояння, що є нібито два “майдани”». «Та їх сотні! І нехай будуть тисячі! Не піддайтеся на ці провокації», – закликав політик.

Водночас оперативний штаб «Євромайдану» закликає громадян обережно ставитися до пропозицій перераховувати кошти на допомогу мітингувальникам. Про це повідомляється в прес-службі «Батьківщини». «На телефони оперативного штабу “Євромайдану” надходять дзвінки від громадян з проханням підтвердити інформацію, поширену в соціальних мережах, про банківські реквізити, за якими можна перераховувати кошти на допомогу мітингувальникам. Люди готові допомагати, але хочуть бути впевненими, що їхні кошти підуть за призначенням», – наголосили в прес-службі.

У «Батьківщині» зазначили, що оперативному штабу «Євромайдану» нічого невідомо про те, хто саме через соціальну мережу Facebook закликає перераховувати кошти на сторінці «ЄвроМайдан». У прес-службі також заявили, що для всіх бажаних фінансово допомогти мітингувальникам банківські реквізити будуть оголошені на «Євромайдані», а також інформацію можна буде отримати на веб-сайті «Батьківщини».

Також у кіберпротистоянні за «Євромайдан» постраждали електронні ЗМІ, які стали головними інформаційними майданчиками, а заодно й рушійними силами акцій протесту. Останній тиждень провідні українські інформаційні сайти працювали з перебоями. Унаслідок масованої кібератаки зупинялася робота «Української правди» та «Главкому». Хакери повністю знищили українські сервери «Цензор.НЕТ». «Шановні друзі! Цензор.НЕТ частково відновив роботу. На жаль, значна частина інформації не відновлена», – зізнався головний редактор Ю. Бутусов.

«Нас намагаються зламати! Хоч це для нас не вперше, такого напору наші фахівці ще не бачили... Будемо поки що працювати через ФБ і Twitter (@ukrpravda_news). Тримаймося!» – пробували заспокоювати читачів з редакції УП через Facebook.

«Не сумніваюся, що злам був здійснений за політичним замовленням. В Україні здійснюється широкомасштабний комп'ютерний бандитизм – без будь-якої протидії з боку компетентних органів», – заявив керівник сайту «Цензор.НЕТ» Ю. Бутусов.

Варто відзначити важливу роль сайтів «Радіо “Свобода”» й «Громадське телебачення», які організували онлайн-трансляцію в режимі реального часу.

Існує припущення, що наступною потенційною жертвою кібератак може стати й громадське інтернет-телебачення й стрімери, які також відіграли активну роль у мобілізації «Євромайдану».

До нинішньої кібервійни, насправді, не була готова ні опозиція, ні електронні ЗМІ. До того ж ЗМІ говорять про необхідність мати чіткий план дій та альтернативні засоби комунікації на випадок відключення мобільного зв'язку та Інтернету на «умовному майдані 2015 р.», у разі якщо виникне необхідність захищати результати виборів через масові акції протесту. «Це буде справжня війна не лише на виборчих дільницях, у судах, і на вулицях, а й в Інтернеті, як останньому форпості свободи українського інформаційного простору». – зазначає політичний аналітик П. Булгак.

Водночас станом на ранок 1 грудня не працював офіційний сайт Президента України (www.president.gov.ua). Напередодні вночі хакерами також була заблокована сторінка Міністерства внутрішніх справ України (mvs.gov.ua). Перестав працювати офіційний сайт Кабінету Міністрів (www.kmu.gov.ua).

Раніше в Інтернеті з'явилася інформація, що хакери планують заблокувати й зламати сайти інших державних структур.

Екс-речник Міністерства внутрішніх справ В. Поліщук вважає, що міліція не розслідуватиме хакерські атаки на опозиційні сайти. Про це він заявив в ефірі 5 каналу. В. Поліщук, зокрема, зазначив, що в складі МВС є підрозділи з боротьби проти кіберзлочинності. «Але це нечисленні підрозділи. Їхній розвиток ще попереду», – зауважив екс-речник. За його словами, вони займаються переважно боротьбою проти кібератак на сайти державних установ, а також відслідковують

оголошення в Інтернеті стосовно насильства, дитячої порнографії тощо. «У нас, на жаль, не вистачає сил і засобів, щоб розкрити навіть якісь надзвичайно тяжкі кримінальні злочини», – додав екс-речник МВС.

Також було зафіксовано перебої в роботі сайтів Верховної Ради, Національного банку України, Конституційного Суду й Партії регіонів.

Тепер Міністерство внутрішніх справ за майже 300 тис. грн замовило захист свого веб-порталу. Фахівці, які ознайомилися з проблемою, стверджують, що технічний рівень атак настільки високий, що зловмисники «практично не залишають слідів». Схоже на те, що через вразливі місця сайту хакери завантажують на сервери програму, яка просто знищує збережену інформацію. Паралельно нападники використовують і класичні ddos-атаки, суть яких полягає в штучному перевантаженні сайту, що виводить його з ладу. Але якщо, за словами фахівців, організувати ddos-атаки «сьогодні може і школяр, головне – знати, як це зробити, і ресурси», то злам «Цензору» здійснювався фахівцями високого класу. Коштує така атака дорого, вимагає підготовки та обладнання відповідного рівня.

Хто стоїть за усім цим – достеменно невідомо. Існують небезпідставні підозри, що замовником нападу були представники силових органів, однак безпосереднім виконанням завдання займалися хакери із-за кордону. «Це точно не люди в погонах. У них просто нема ані відповідної кваліфікації, ані розуміння. Та й в Україні таких фахівців практично нема. Працювали закордонні фахівці, імовірно з Росії», – говорить один з експертів. «Однозначно стверджувати, хто за цим стоїть, неможливо. Можна тільки сказати, що ці люди не зацікавлені в тому, щоб та хвиля мережевої активності, яка розпочалася в останні дні, почала набирати обертів. Напевно, були наперед розроблені якісь запобіжники. Можливо, деякі проблеми з безпекою в інтернет-ресурсах (які зазнали атак) були знайдені раніше, але їх не “засвічували”, тримали до слушного моменту. І я думаю, що поки що це тільки початок», – сказав «Главкому» експерт з цифрового маркетингу М. Саваневський.

До того ж він наголосив, що «без соціальних мереж “Євромайдан” міг би й не відбутись». «Першому дню можна завдячувати винятково соціальним мережам і кільком популярним українським користувачам цієї мережі, які мають високий рівень довіри серед користувачів і закликали людей прийти на “майдан”», – зазначив засновник порталу Watcher.com.ua М. Саваневський. За його словами, «фактично мітинг 24 листопада відбувався завдяки “розкачуванню” людей у соціальних мережах протягом 21–23 листопада. Багато людей почали писати, що обов’язково прийдуть на мітинг 24-го. Коли пишуть про це ваші друзі/родичі – це є найбільшим спонукальним чинником, щоб прийти», – вважає експерт.

На його думку, пасивність людей завжди має якусь критичну межу. «Якщо в офісі з 20 працівників лише один буває на “майдані”, то, швидше, він так один і буде ходити. Коли таких людей більше – вони починають впливати на своє оточення – як в офлайн (колеги по роботі, друзі, родичі), так і в онлайн. Чим більше людей впливає – тим більша ймовірність того, що людина піде», – вважає він.

Крім того, він наголошує на важливій ролі Twitter в організації «Євромайдану». «Хештег #Євромайдан сім днів поспіль був у переліку найпопулярніших тегів в українському Twitter. Думаю, поки що жоден інший тег в Україні не може з ним конкурувати. Схожа активність в Україні буває лише під час дуже важливих матчів збірної України з футболу, та й то лише в моменти, коли українська збірна забиває голи», – відзначає експерт.

Отже, нинішній «Євромайдан» – яскравий приклад використання нових інформаційних технологій у політичному й громадському житті країни. Активність ж і залучення людей до соціальних мереж дає змогу кожному сформувати власну об’єктивну думку про те, що і як відбувається під час протестів *(Матеріал підготовлено з використанням таких джерел інформації: Українська правда (<http://www.pravda.com.ua>). – 2013. – 26.11, 27.11, 1.12; FINANCE.UA (<http://news.finance.ua>). – 2013. – 1.12; Видавничий дім «Високий Замок» (<http://www.wz.lviv.ua>). – 2013. –*

27.11; *Шмрpx-code* (<http://mskod.com>). – 2013. – 27.11; *Галичина* (<http://www.galychyna.if.ua>). – 2013. – 26.11; *Главком* (<http://glavcom.ua>). – 2013. – 28.11; *Франко Таймс* (<http://www.beta.times.if.ua>). – 2013. – 24.11; *Вікіпедія* (<http://uk.wikipedia.org/wiki/Євромайдан>); *ZN,UA* (<http://zn.ua>). – 2013. – 24.11; *LB.ua* (<http://lb.ua>). – 2013. – 26.11; *Bauu ИНТЕРЕСУ* (<http://www.interesu.info>). – 2013. – 26.11; *УНН* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 26.11; *РБК daily* (<http://www.rbcdaily.ru>). – 2013. – 27.11; *Корреспондент* (<http://korrespondent.net>). – 2013. – 22.11; *Офіційний сайт партії УДАР* (<http://klichko.org/ua>). – 2013. – 27.11).

О. Ворошилов, ст. науч. сотр. «СІАЗ» НБУВ, канд. ист. наук

Российско-турецкие отношения на современном этапе: достижения и разногласия

Определить одним словом характер российско-турецких отношений достаточно сложно. Современные российско-турецкие отношения носят многоуровневый и оттого противоречивый характер: Россия и Турция – взаимозависимые экономические партнёры, активные участники культурного диалога, миролюбивые соседи и принципиальные геополитические соперники.

Противоречивость этих отношений заложена самой историей. Только с XVII по XIX ст. произошло 10 российско-турецких войн.

Наибольшие позитивные подвижки в двусторонних отношениях имеют место в экономической и торговой сферах.

Бывший посол России в Анкаре В. Ивановский (занимал эту должность до июля нынешнего года), подводя итоги российско-турецких отношений за 2012 г., отметил, что «год стал весьма успешным. Он характеризовался внутренней динамикой, не всегда заметной для посторонних, ...но, очевидно,

принес новые достижения. Растут взаимная торговля, инвестиции. Все больше россиян приезжают в Турцию отдохнуть, и, что отрадно, турецкие граждане также стали чаще выбирать нашу страну для проведения своего отпуска. Продолжается интенсивный политический диалог: это и контакты на высшем уровне и между министерствами и ведомствами двух стран. Практически каждый месяц проходят двусторонние встречи, переговоры, консультации. С турецкими партнерами мы обсуждаем многочисленные вопросы как международной, так и региональной повестки дня. Все эти контакты проходят в позитивной и конструктивной атмосфере и позволяют “свекать часы” по наиболее важным для двух стран темам», – проинформировал дипломат.

По мнению В. Ивановского, хотя отношения России и Турции и не являются совсем беспроблемными, но они достигли уровня, позволяющего оперативно и эффективно решать все вопросы в рамках партнерского диалога. Это во многом обеспечивается посредством такого важного механизма межгосударственных консультаций, как созданный в 2010 г. Совет сотрудничества высшего уровня.

Со своей стороны министр иностранных дел Турции А. Давутоглу утверждает, что отношения между Россией и Турцией непрерывно развиваются и практически в каждой области контакты между Москвой и Анкарой становятся все более интенсивными. В этой связи следует отметить, что на сегодняшний день Турция остается одним из основных экономических партнеров России. По данным турецкой статистики, в 2012 г. объем товарооборота между двумя странами превысил 33 млрд дол. (рост на 11%). Это позволяет говорить о преодолении спада в торгово-экономических связях, вызванного негативными последствиями мирового финансового кризиса: страны вышли на докризисные объемы. Более того, в прошлом году российским и турецким лидерами была анонсирована цель – увеличить объем товарооборота России и Турции до 100 млрд дол.

Одним из основных аспектов российско-турецких взаимоотношений является энергетический – поставка российского

газа и энергетических продуктов на внешний рынок (РФ – поставщик под № 1 природного газа в Турцию, 67 % потребляемого в стране газа сегодня экспортируется из России), реализация Россией проекта «Южный поток», а также «Голубого потока». Турция заявляет о готовности реэкспортировать российский газ, что не устраивает Россию, и Россия рассматривает альтернативные варианты, связанные с прокладкой трубопровода через территории Болгарии и Греции (нефтепровод Бургас – Александруполис).

Вместе с тем, учитывая, что акватория Черного моря – это серьезный транзитный регион, Турция пытается сохранять свое преимущество, контролируя черноморские проливы, она превращается в важный субъект формирования альтернативных российским маршрутам энергетических коммуникаций в Европу (реализованные проекты нефтепровода БТД и газопровода БТЭ, планируемый проект «Набукко»). И в данном контексте отношения Турции с Россией всегда будут проблемными. Несмотря на это, хотя Турция и пытается диверсифицировать транзитные потоки энергоносителей, российско-турецкое взаимоотношения в вопросе энергоэкспорта в обозримом будущем сохранится.

Следует также отметить, что усилиями российских специалистов сейчас в Турции создается абсолютно новая, высокотехнологичная отрасль турецкой экономики – атомная энергетика. В России проходят обучение свыше 100 турецких студентов, будущий костяк национальных кадров Турции в этой сфере. Прогнозируется, что пуск первой турецкой АЭС «Аккую» даст толчок развитию широкомасштабного сотрудничества в других, смежных сферах. Этими задачами, в частности, призвано заниматься недавно открывшееся в Анкаре представительство Госкорпорации «Росатом».

В целом же экономические отношения двух стран активно развиваются. Стороны испытывают осторожный оптимизм по поводу увеличения объема товарооборота. Это выгодно обеим сторонам. Для Турции Россия – один из ведущих экономических партнеров, № 2 после Германии, это важный, большой и близкий рынок сбыта товаров и услуг. Для России данное со-

трудничество актуально, поскольку Турция входит в 10-ку крупнейших инвесторов в экономику России. Также существуют крупные инфраструктурные проекты российского бизнеса в Турции – металлургический комплекс ММК-Atakas, строительство ТЭЦ в Эльбистане и пр.

В то же время высказываются мнения, что современные российско-турецкие отношения строятся по максимально утилитарным и минимально перспективным соображениям. В частности, как заявил тюрколог Л. Овсепян, в настоящее время в российско-турецких отношениях протекает процесс, направленный на то, чтобы не замечать деталей. «Сейчас в основе российско-турецких отношений лежат прогрессивно развивающиеся двусторонние торгово-экономические отношения, особенно в энергетической сфере. Обе страны пытаются извлечь как можно большее от этих отношений. В то же время обе стороны пытаются удержать торгово-экономические отношения от влияния геополитических отношений», – отметил Л. Овсепян.

По заверению тюрколога, официальная Москва пытается использовать экономические отношения, чтобы перетянуть Турцию на свою сторону, что является бесперспективным. В свою очередь, Турция через Россию пытается решить вопросы энергетической безопасности, с другой стороны используя отношения с Москвой как противовес в отношениях с Западом.

«В настоящее время российско-турецкие отношения строятся по максимально утилитарным и минимально перспективным соображениям», – заявил он. Однако, как считает Л. Овсепян, отношения между двумя странами могут довольно быстро перейти в этап напряженных и полных противоречий отношений по той простой причине, что нынешние геополитические противоречия носят глубинный характер.

В данном контексте следует напомнить, что Турция – с учетом глобальных геополитических преобразований начала 1990-х годов, вызванных распадом СССР, – проводила политику замещения и вытеснения России с геополитического пространства бывшего СССР, значительно усилив свое влияние в ряде республик СНГ, в одностороннем порядке

изменила режим судоходства в проливах Босфор и Дарданеллы, что, как заявляют в РФ, несет реальную угрозу интересам России. В последние годы, как отмечалось выше, идет активный процесс разработки евроазиатской транспортной и энергетической инфраструктуры в обход России, но с главным звеном в лице Турции.

Россия и Турция неоднократно конкурировали между собой в отстаивании своих стратегических интересов и в смежных регионах Закавказья и в Черном море. В частности, Турция попыталась активизировать свое политическое, экономическое и военное присутствие в Черноморском бассейне. В первой половине 1990-х годов, как известно, по инициативе Турции была создана Организация черноморского экономического сотрудничества, где Анкара стремилась играть роль регионального лидера, хотя и не особенно успешно.

Необходимо учитывать и скрытую борьбу России и Турции за лидерство в регионе, наращивание ими своих военно-морских сил (особенно со стороны Турции). Турецкий флот является крупнейшим военно-морским соединением в регионе, и, хотя по количеству кораблей-ракетоносцев Россия имеет неоспоримое превосходство, суммарная огневая мощь ВМС Турции и РФ соотносится специалистами как 1:1,5 и эта разница не в пользу России.

В данном контексте следует обратить внимание на решение, принятое Советом национальной безопасности Турции в октябре 2010 г. в связи с изменениями, внесёнными в Стратегию национальной безопасности, рассчитанную на пять лет (сама концепция национальной безопасности, напомним, была принята 24.10.2005). Согласно новой редакции документа, впервые после распада СССР Россия стала рассматриваться Турцией как потенциальный противник. Такое решение турецкой стороны, несмотря на достаточно тесные отношения между двумя странами в последний период, может объясняться тем, что турецкое руководство не исключает возможности усиления российско-турецкого соперничества за влияние в Балкано-черноморском регионе.

Таким образом, Россия и Турция позиционируют себя на Черном море в качестве самостоятельных игроков, пытаются таким образом выжать максимум возможного из системы формальных и неформальных союзов. Многообразие существующих интеграционных структур и объединений (СНГ, ОДКБ, ОЧЭС и пр.) пока не привело к выработке новой системы безопасности на Черном море. Совместная деятельность России и Турции в деле урегулирования региональных конфликтов могла бы принести пользу. Однако это предполагает принципиально новый уровень взаимного доверия. В какой степени Россия и Турция смогут подчинить свои планы идее создания новой системы безопасности – вопрос будущего.

Также важным объектом геополитической турецко-российской конкуренции в регионе Черного моря выступает Крым. Турция пытается через этноконфессиональный фактор крымских татар укрепить свои позиции на полуострове и, соответственно, ослабить военное и политическое присутствие России.

В данном контексте можно вспомнить разгоревшийся не так давно скандал на общеукраинском уровне: 4 сентября посол Сирии в Украине Мохаммед Саид Акиль на пресс-конференции в Киеве заявил, что украинские граждане воюют в Сирии на стороне антиправительственных сил (которые, как известно, активно поддерживаются Турцией). «Среди террористов есть представители 83 стран, в том числе и из Украины», – отметил дипломат, отвечая на вопрос, соответствует ли действительности информация об участии в военных действиях в Сирии украинских граждан, в частности крымских татар. Служба безопасности Украины не подтвердила слова посла об участии граждан страны в боевых действиях на Ближнем Востоке, но сообщила, что в Крыму сторонники «Хизб ут-Тахрир» проводят активную агитацию среди мусульманского сообщества, особенно среди молодежи, относительно «помощи Сирии». Однако практически сразу же заявление СБУ неожиданно опроверг тогдашний глава меджлиса крымскотатарского народа М. Джемилев. В интервью газете «Вести» он подтвердил тот факт, что его соотечественники воюют в

Сирии на стороне оппозиции, хотя и отметил, что «мы не знаем, какое количество крымских татар воюет на стороне оппозиции».

С другой стороны, определенные политические силы в РФ пытаются влиять на ситуацию на полуострове, оказывая поддержку пророссийским движениям в АРК.

Многочисленные факты свидетельствуют и о том, что Турция активно расширяет свое влияние в СНГ. Она смогла подписать ряд идентичных двусторонних соглашений с тюркскими республиками Центральной Азии и Закавказья. Некоторые обозреватели говорят о том, что, по существу, Турцией уже создано некое деловое сообщество, способное эффективно взаимодействовать с Россией, не впадая в «грех пантюркизма». Оно могло бы стать определенным «полюсом стабильности» для стран Ближнего и Среднего Востока. Данное обстоятельство затрагивает не только контекст российско-турецких отношений, но и весь общеевропейский интеграционный процесс. Оно способно сильнее всего образом стимулировать турецко-российское партнерство в обозримом будущем.

В то же время камнем преткновения в отношениях России и Турции в политической сфере по-прежнему остается сирийский вопрос. Сирия является одним из наиболее важных стратегических союзников России на Среднем Востоке. Россия известна своей открытой поддержкой режима Б. Асада с самого начала гражданской войны в Сирии и, будучи постоянным членом СБ ООН, а также пользуясь своим правом вето, РФ неоднократно препятствовала принятию решения, направленного против сирийского руководства.

Как прогнозируют российские эксперты, возможная победа в Сирии радикальных исламистов будет – в силу ряда геополитических причин – иметь намного более тяжелые последствия, нежели возможный приход к власти в Афганистане движения «Талибан» после ухода из этой страны сил международной коалиции.

Со своей стороны Турция поддерживает оппозиционную президенту Б. Асаду и считающуюся прозападной Сирийскую национальную коалицию, боевым крылом которой является

так называемая Свободная сирийская армия. Штаб-квартира этих организаций расположена в Стамбуле.

Как заявил президент Турции А. Гюль, сирийские повстанцы нуждаются в срочной военной помощи, которая, вопреки опасениям некоторых политиков США, не может оказаться в руках экстремистов, поскольку «в Сирии экстремистов нет». Однако похоже на то, что вскоре Анкаре уже некого будет поддерживать: о своем выходе из подчинения Сирийской национальной коалиции объявили более 10 ведущих повстанческих группировок, заявивших, что отныне они не признают базирующуюся за рубежом коалицию.

В конечном итоге Турция, взяв на себя роль «первой скрипки» в поддержке антиправительственной коалиции в Сирии, столкнулась с комплексом требующих разрешения вопросов. И дело не только в террористической опасности, но и в возрастающих с каждым днем проблемах, связанных с непрекращающимся потоком сирийских беженцев в Турцию, а также с рядом внутри- и внешнеполитических обстоятельств. Они общеизвестны.

Немало сложностей остается в отношениях Анкары с США и Израилем. Темпы роста турецкой экономики снижаются, это сказывается на положении широких масс, и прежней популярностью правящая Партия справедливости и развития уже похвастаться не может. Напротив, летние протесты, когда на улицы десятков крупных городов вышли миллионы людей, вполне могут иметь продолжение, о чем свидетельствуют спорадические вспышки противостояния в мегаполисах страны. Процесс решения курдской проблемы тоже оказался отнюдь не безболезненным. Но даже если предположить, что он будет доведен до конца (что большой вопрос), это в будущем лишь усилит стремление 20-миллионного курдского населения, по крайней мере, к широкой федерализации страны.

На этом фоне попытки радикальных исламистов развернуть в Турции террористическую деятельность (вполне вероятно, что в сотрудничестве с многочисленными турецкими радикалами и анархистами) могут привести к масштабным потрясениям. Намного более масштабным нежели даже сирийский кризис.

В целом же, с тех пор, как на территории Сирии разразился вооруженный конфликт, Россия и Турция оказались по разные стороны линии, разделившей их на противостоящие лагеря. Москва, акцентируя свою неприверженность режиму Б. Асада в Сирии, подчеркивает необходимость ускорения процесса урегулирования сирийского кризиса мирным путем без вмешательства извне. Турция же, напротив, всячески поддерживает антиправительственные силы в соседней с ней Сирии. И хотя турецкое руководство заняло крайне жесткую позицию по отношению к свержению действующего режима в Сирии, оно все же опасается ответных действий со стороны России, поскольку Москва заявляет о недопустимости внешнего вмешательства во внутрисирийские дела.

Как прогнозирует в этой связи эксперт Института востоковедения РАН А. Васильев, по поводу конфликта в Сирии РФ и Турция «никак не договорятся. Россия выступает за диалог власти и оппозиции, а Турция – за безусловную передачу власти оппозиции. ...Россия не сдает Б. Асада, поскольку есть такое мнение, что операция в Сирии – это первый шаг подготовки удара по Ирану. Удар же по Ирану – это геополитическая катастрофа в регионе».

Таким образом, за последние годы успешное развитие российско-турецкого сотрудничества в экономической и энергетической сферах, в области противодействия терроризму и в других отраслях, а также совпадение принципиальных подходов России и Турции по ключевым вопросам региональной повестки дня, в частности по вопросам «иранской проблемы» и мирного средневосточного процесса, стали важным фактором обеспечения мира, безопасности и стабильности в регионе.

В то же время, несмотря на многогранный спектр взаимоотношений, совместные проекты, плодотворное сотрудничество и стратегическое партнерство, обе эти страны остаются конкурирующими в политическом раскладе сил по некоторым вопросам в мире и регионе. В связи с этим некоторые эксперты утверждают, что российско-турецкие отношения носят ситуативный характер, не обладая не только стратегической глубиной, но и хотя бы минимальным уровнем доверия.

Кроме того, сегодня развитие отношений между Турцией и Россией испытывает очень сильное влияние отношений двух стран с Западом. Россия и Турция еще не перешли на такой уровень, чтобы назвать свои отношения полностью независимыми, хотя заметно стремление к известной автономии.

В более отдаленном будущем именно геополитические, территориальные и конфессиональные расхождения, борьба «за место под солнцем» в рамках повсеместной глобализации могут стать основой конфликтов, которые неоднократно проявлялись в истории взаимодействия двух стран.

Среди сценариев развития российско-турецких отношений в ближайшей перспективе особое место, по мнению ряда экспертов, занимает сотрудничество, очерченное рамками геополитического соперничества – динамическая стабильность с элементами статичности в вопросах принадлежности сфер влияния.

ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА

6 грудня Голова Верховної Ради В. Рибак має намір зустрітися з Президентом України В. Януковичем і поінформувати його про ситуацію у парламенті, зокрема щодо позицій усіх сторін. Про це керівник парламенту повідомив в інтерв'ю журналістам у середу, 4 грудня.

Відповідаючи на запитання журналістів, В. Рибак заявив, що не планує проводити жодних виїзних засідань парламенту. «Нікуди виїжджати з цього будинку і проводити сесію я не планую», – наголосив він, зазначивши, що така практика далеко не європейська.

Також В. Рибак висловив думку, що після Нового року Україна і ЄС можуть узгодити час підписання Угоди про асоціацію. За його словами, над цим працює Кабінет Міністрів України. При цьому він висловив сподівання, що ближчим часом відбудуться переговори у тристоронньому форматі Україна – Євросоюз – Російська Федерація (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2013. – 4.12).*

***

Голова Верховної Ради України В. Рибак відкидає можливість силового вирішення кризи в країні і вірить, що найближчим часом усі сторони дійдуть порозуміння.

«Я думаю, що ніякого силового варіанта бути не може, тому що це мирна акція, люди мають право виходити і відстоювати свої інтереси», – заявив В. Рибак у середу, 4 грудня, в інтерв'ю журналістам. При цьому він нагадав, що Президент України В. Янукович доручив Генеральній прокуратурі провести всебічне розслідування відповідних інцидентів. Винні, підкреслив Голова Верховної Ради, мають бути покарані відповідно до законодавства. «Тому ніякої мови про силовий варіант не може бути», – наголосив керівник парламенту.

Відповідаючи на запитання журналістів щодо доцільності залучення міжнародних посередників до врегулювання кризи, В. Рибак повідомив, що останнім часом він провів ряд переговорів з колегами з польського парламенту, а також з очільниками деяких європейських інституцій. За його словами, відбувся обмін думками, досвідом врегулювання політичних конфліктів. «Але головне – треба, щоб опозиція дослухалася до думок влади, влада – почула опозицію, і є повністю можливість у державі, щоб вирішити ті питання, які сьогодні порушуються», – зазначив він.

В. Рибак також висловив думку про можливість певних кадрових змін у виконавчій владі, зазначивши, що і Прем'єр-міністр М. Азаров на засіданні уряду наголосив, що не всі міністри працюють «на найвищому рівні». «Я думаю, якісь зміни будуть, які – у цьому випадку вирішувати Президенту нашої держави», – сказав він.

Відповідаючи на запитання журналістів, В. Рибак також висловив думку, що Верховна Рада не буде розпущена. Керівник парламенту також нагадав, що нинішній склад Верховної Ради в плані євроінтеграції зробив те, що не було зроблено протягом багатьох років, і євроінтеграційні закони об'єднали депутатів.

В. Рибак заявив, що робитиме усе, «щоб об'єднати парламент, щоб об'єдналася Україна». «Я думаю, що через декілька

днів ми знайдемо порозуміння між опозицією і депутатами, які підтримують владу. Я вірю в це», – наголосив він (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Голова Верховної Ради України В. Рибак не виключає, що Державний бюджет на 2014 р. до кінця нинішнього року ухвалено не буде. У такому разі, на думку керівника парламенту, фінансування у першому місяці 2014 р. доведеться здійснювати за показниками січня 2013 р. Про це В. Рибак сказав, відповідаючи на запитання журналістів у середу.

Залишається дуже мало часу для розгляду Держбюджету-2014, уже всі терміни початку розгляду цього законопроекту минули, сказав керівник парламенту.

Він повідомив, що на сьогодні «проект Держбюджету на 2014 рік готовий десь на 95–97 %, але є позиції, на базі яких здійснюються розрахунки, і вони вимагають уточнення». При цьому В. Рибак зазначив, що десь у 20-х числах грудня показники бюджету будуть узгоджені, і тоді його проект уряд представить у Верховну Раду. «Я не виключаю, що перший місяць 2014 р., тому що я бачу, що на сьогодні ще бюджету немає, фінансуватися буде по першому місяцю 2013 р. Такі варіанти в практиці вже були, але це не дуже добре», – сказав В. Рибак (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Голова Верховної Ради України В. Рибак у середу, 4 грудня, зустрівся з генеральним секретарем Ради Європи Т. Ягландом. За словами Т. Ягланда, він прибув в Україну з бажанням допомогти налагодити діалог для зниження напруженості в країні.

В. Рибак подякував Т. Ягланду за оперативну реакцію на події в Україні та запропоновану допомогу. Він також високо оцінив «останню заяву генерального секретаря Ради Європи щодо України, у якій усі сторони політичного процесу, а також

демонстрантів було закликано до пошуку мирного шляху врегулювання конфліктної ситуації».

Керівник парламенту зазначив, що «нині, як ніколи, важливо доносити до світу і Європи правду про те, що відбувається в Україні, і переконатися, що українська влада залишається відданою ідеї європейської інтеграції». Він підкреслив, що процес євроінтеграції призупинено через об'єктивні економічні причини, а не скасовано. «У зв'язку з цим і враховуючи Ваш постійний контакт з керівництвом Європейського Союзу, прошу Вас донести цей сигнал до Комітету міністрів Ради Європи та очільників ЄС», – заявив В. Рибак.

Голова Верховної Ради України поінформував генерального секретаря Ради Європи щодо перебігу виконання Україною зобов'язань перед Радою Європи, зазначивши, що «основною підвалиною наших подальших реформ виступає демократичний принцип – захист прав людини».

Також В. Рибак підкреслив, що для реалізації системних реформ Україні потрібно провести конституційну реформу й ухвалити ряд законопроектів у ключових сферах суспільного життя нашої держави. Відповідна робота, за його словами, ведеться в тісній взаємодії з урядом, який наполегливо працює над підготовкою своїх пропозицій з удосконалення правової бази в Україні.

Глава парламенту нагадав, що в минулому році було створено Конституційну Асамблею, яка покликана розробити пропозиції до широкомасштабної конституційної реформи. Одним з конкретних результатів роботи КА він назвав розроблений нею законопроект «Про внесення змін до Конституції України щодо посилення гарантій незалежності суддів», зазначивши, що «незалежність суддів – це важлива передумова їх об'єктивності, неупередженості та самостійності, підкорення закону при здійсненні правосуддя. Вона є гарантією належного виконання судьями своїх конституційних функцій із захисту прав і свобод людини». При цьому він зауважив, що подальший розгляд законопроекту щодо посилення гарантій незалежності суддів відбудеться на наступній сесії українського парламенту.

Голова Верховної Ради запевнив генерального секретаря Ради Європи в тому, що завершення реформи прокуратури стане одним з перших питань, до розгляду яких повернется український парламент після відновлення політичної стабільності в нашій державі.

Сторони також обговорили «напружену й непросту ситуацію в Україні». У цьому контексті В. Рибак повідомив, що запропонував провести круглий стіл з участю різних політичних сил, «визначивши формат і мандат цього заходу».

У свою чергу Т. Ягланд заявив, що «надзвичайно важливо, щоб політика повернулась з вулиці у приміщення». У разі, якщо цього не станеться, підкреслив він, «ситуація стане більш напруженою і ніхто не зможе її контролювати». Тому проведення круглого столу, за його словами, є конструктивною пропозицією. «Надзвичайно важливо невідкладно відновити довіру суспільства», – наголосив генсекретар Ради Європи й додав, що потрібно знайти такі засоби й рішення, які б заспокоїли та задовольнили суспільство.

Голова Верховної Ради наголосив також, що влада засудила насильство під час мирних мітингів (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2013. – 4.12*).

***

Україна розглядає ОБСЄ як унікальну платформу для діалогу зі створення спільного простору рівної і неподільної безпеки, яка неодноразово доводила свою дієздатність в умовах нових викликів і загроз. На цьому наголосив Голова Верховної Ради України В. Рибак у середу, 4 грудня, під час зустрічі з Президентом ПА ОБСЄ, спікером парламенту Чорногорії Р. Кривокапичем.

В. Рибак привітав Р. Кривокапича з обранням на посаду Президента Парламентської асамблеї ОБСЄ, висловивши переконання, що його політичний і парламентський досвід слугуватиме підвищенню міжнародного авторитету ОБСЄ та зміцненню співробітництва між державами-учасницями організації.

Голова Верховної Ради наголосив, що Парламентська асамблея ОБСЄ відіграє важливу роль у розвитку міжпарламентського діалогу, спрямованого на поширення демократії та зміцнення безпеки в зоні відповідальності організації.

В. Рибак підтвердив запрошення від української сторони спостерігачам від Парламентської асамблеї ОБСЄ взяти участь у спостереженні на повторних виборах народних депутатів України, які відбудуться 15 грудня цього року.

Торкаючись питань двостороннього співробітництва, В. Рибак заявив, що Україна розглядає Чорногорію як перспективного партнера в Балканському регіоні. В. Рибак також зазначив, що співпраця між законодавчими органами є традиційно важливою складовою розвитку двостороннього міждержавного співробітництва, часто виступає рушійним елементом для створення сприятливого клімату для розвитку торговельно-економічних зв'язків і бізнесових контактів (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://iportal.rada.gov.ua>)*. – 2013. – 4.12).

***

Голова Верховної Ради України В. Рибак ініціює проведення круглого столу за участі представників парламентських політичних сил для напрацювання шляхів виходу із ситуації, що склалася.

Під час зустрічі з Президентом ПА ОБСЄ, спікером парламенту Чорногорії Р. Кривокапичем В. Рибак поінформував про поточну політичну ситуацію в Україні, зазначивши, що він запропонував скликати засідання круглого столу за участі представників парламентських фракцій для того, аби політики «визначили всі питання і розбіжності, почули один одного та заспокоїли людей». «Люди повинні працювати, а політики – запропонувати шляхи вирішення проблем», – наголосив він.

При цьому керівник парламенту наголосив на неприпустимості застосування насильства проти людей, які проводять мирні збори. В. Рибак повідомив, що Президент України В. Янукович доручив провести всебічне розслідування

відповідних інцидентів, а також зазначив, що він як керівник парламенту звернувся до Генеральної прокуратури з проханням якнайшвидше повідомити народних депутатів про результати розслідування. «Винні мають бути покарані відповідно до законодавства», – заявив він.

Разом з тим В. Рибак зазначив, що захоплення адміністративних будинків і їх блокування є порушенням закону, і це мають усвідомлювати всі політичні сили.

У свою чергу Р. Кривокапич відзначив успішність головування України в ОБСЄ, а також активну роль постійної української делегації в ПА ОБСЄ. За його словами, ОБСЄ та її Парламентська асамблея є важливим форумом для обміну думками і взаємодопомоги для досягнення успіху на шляху демократичних перетворень (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://iportal.rada.gov.ua>)*). – 2013. – 4.12).

***

Председатель Верховной Рады Украины В. Рыбак сообщил о выходе из состава фракции Партии регионов Д. Жванини и И. Богословской. Об этом В. Рыбак сообщил на заседании парламента. В. Рыбак сообщил, что других заявлений о выходе из фракций не поступало (*Четверта Влада (<http://4vlada.net>)*). – 2013. – 3.12).

***

Ранкове пленарне засідання 4 грудня розпочалося із затримкою 15 хв.

Представники опозиційних фракцій зібралися у президії та біля трибуни.

Голова Верховної Ради України В. Рибак відкрив засідання, запросив керівників фракцій у кабінет Голови Верховної Ради для проведення консультацій і у зв'язку з неможливістю далі вести засідання закрити його.

Наступне пленарне засідання III сесії відбудеться у четвер, 5 грудня (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://iportal.rada.gov.ua>)*). – 2013. – 4.12).

***

Лідер фракції «Батьківщина» А. Яценюк заявляє, що опозиція блокуватиме Верховну Раду, доки уряд не буде відправлено у відставку й Президент України В. Янукович не повернеться з Китаю.

Про це він заявив на брифінгу, передає кореспондент УНН. Він додав, що опозиція продовжує наполягати на відставці Кабміну та «зупинці політичних переслідувань». Говорячи про політичні переслідування, нардеп розповів, що напередодні Шевченківський райсуд Києва заарештував близько п'яти учасників акції протесту в Києві. А. Яценюк повідомив, що це рішення було ухвалено близько 3-ї години (ночі).

При цьому, як зазначив він, свідками у справі були лише працівники «Беркуту». Нардеп наполягає, що арештовані мають бути звільнені, а доки вони не будуть звільнені, парламент буде заблоковано (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Партія регіонів розглядає можливість прийняття бюджету на 2014 р. поза стінами Верховної Ради. Про це журналістам заявив голова Регламентного комітету ВР В. Макеєнко, передає кореспондент УНН.

«Ми будемо шукати вихід з того стану, у якому опинилася ВР. У нас кінець року і, як мінімум, необхідно прийняти бюджет на наступний рік, необхідно, аби громадяни знали, яким буде курс валют на наступний рік. Ми продовжуємо радитись і у ВР є досвід роботи в інших приміщеннях, крім сесійної зали. Ми вже шукаємо вихід з положення. Тому що ВР повинна працювати», – уточнив В. Макеєнко.

При цьому в Партії регіонів поки не мають намірів проводити виїзне засідання парламенту (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

ВИКОНАВЧА ВЛАДА

Уряд готовий провести круглий стіл з представниками опозиційних сил і громадськості з метою врегулювання політичної ситуації в Україні. Про це заявив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час зустрічі з генеральним секретарем Ради Європи Т. Ягландом, який прибув у Київ для участі в засіданні Ради міністрів ОБСЄ.

Глава українського уряду ознайомив генсека Ради Європи з політичною ситуацією, що склалася в країні. Він зазначив, що головною умовою конструктивного проведення круглого столу має стати розблокування всіх адміністративних будівель. Крім того, до місць, де проводяться масові мітинги, не повинні допускатися провокатори. «За таких умов ми готові хоча б завтра сісти за стіл», – сказав М. Азаров.

Прем'єр-міністр наголосив, що 3 грудня український парламент висловив довіру уряду України: «Це дає нам мандат, у тому числі на продовження переговорів з Єврокомісією. Наша делегація сьогодні вже направляється в Брюссель, для того щоб обговорити як прискорити процес підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Для нас дуже важливо, щоб ми знайшли механізми пришвидшити цю роботу».

По-суті, наголосив М. Азаров, причини для конфлікту, який дехто розпалює в Україні, відсутні: «Ми не відмовлялися підписувати Угоду про асоціацію. Навпаки, уряд і Президент заявляли про те, що Україна продовжує йти євроінтеграційним шляхом». Більше того, сказав глава уряду, уряд готовий включити до складу української делегації, яка їде в Брюссель, представників опозиції. «Давайте разом брати участь у напрацюванні підходів у переговорах з ЄС», – закликав М. Азаров.

Крім того, за його словами, якщо буде воля представників опозиції, то вони можуть брати участь у розслідуванні інциденту, який стався в ніч на 30 грудня в Києві: «Ми готові включити їх до складу слідчих комісій. Ми також готові забезпечити максимальну прозорість і відкритість цього процесу для громадськості», – заявив М. Азаров. При цьому Прем'єр-міністр зазначив, що і Президент, і уряд дали дуже

жорстку оцінку діям окремих правоохоронних органів, які застосували надмірну силу щодо мітингувальників. «Зараз проводиться розслідування, і всі винні будуть покарані. А я приніс офіційні вибачення за це в парламенті. Уже звільнений начальник міліції Києва, але я думаю, справа цим не обмежиться», – заявив М. Азаров.

За його словами, уже пройшло декілька днів, і зараз картина тих подій стає більш зрозумілою: «Ми зіткнулися з провокаціями. На площі не було студентів, а там були дуже добре підготовлені провокатори, які жодного відношення до студентів не мають... У столиці діє близько 2,5 тис. бойовиків, які використовуються як сила для провокування наших правоохоронних органів на протистояння. Тобто, з однієї боку, є мирні громадяни, які вийшли на протести на Майдан, а з іншої – добре організовані бойовики, завдання яких спровокувати владу на кровопролиття». При цьому, М. Азаров наголосив, що у будь-якому разі це не виправдовує надмірно жорсткі дії міліції. «Ми – за мирні демонстрації, і готові забезпечити безпеку таких мирних акцій. Ми закликаємо до ненасилля», – заявив М. Азаров.

У свою чергу генеральний секретар Ради Європи Т. Ягланд наголосив, що нині дуже важливо повернути ті події, які на сьогодні розвиваються на вулиці, у політичне русло, у парламентську площину. «Ми знаємо про позицію уряду України стосовно того, що демонстрації мають бути мирними. Дуже сподіваємося, що співпраця сторін дасть позитивні результати», – заявив він.

Генеральний секретар заявив, що Рада Європи готова допомогти Україні врегулювати цю ситуацію, якщо така потреба є. «Ідея обговорення цієї проблеми за круглим столом є дуже доречною. Ми, як нейтральна сторона, готові допомогти в цьому процесі», – наголосив він (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*. – 2013. – 4.12).

***

Організатори вуличних протистоянь борються не за європейські цінності, а за владу. На цьому наголосив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання уряду 4 грудня.

М. Азаров поінформував, що в понеділок, 2 грудня, на зустрічі з іноземними послами він поцікавився: як би вони поставилися, припустимо, до блокування Білого дому або офісу канцлера Німеччини? Посол Німеччини відповів, що таке неможливо в цивілізованій європейській державі. «Неможливо. А ми тоді в якій державі? То я питаю: на який європейський шлях ведуть Україну організатори вуличних протистоянь? Вони мають чесно визнати, що борються не за європейські цінності, а за владу й тільки за владу, – сказав М. Азаров. – Але за владу треба боротися на виборах, і ніяк інакше».

При цьому глава уряду зазначив, що за 10 років це вже третя спроба протизаконно захопити владу. «Перша – помаранчевий майдан, друга – незаконний розпуск парламенту. Сьогодні третя. І кожен раз порушення Конституції і закону призводило до тяжких наслідків для України. Відкидало нас на шляху розвитку. Ви цього хочете? А народ України цього не хоче! – сказав Прем'єр-міністр. – Я твердо заявляю, що сьогодні такого катастрофічного розвитку подій уряд не допустить!» (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*. – 2013. – 4.12).

***

Уряд України, центральні й місцеві органи влади, незважаючи на фінансові й політичні труднощі, вживають усіх заходів для безперебійного фінансування захищених статей бюджету. На цьому наголосив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання уряду 4 грудня.

«Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи влади, незважаючи на фінансові та політичні труднощі, вживають усіх заходів для безперебійного фінансування захищених статей бюджету: заробітної плати з нарахуваннями, грошового забезпечення військовослужбовців, пенсій, стипендій, придбання медикаментів і перев'язувальних матеріалів, оплати комунальних послуг і енергоносіїв і тому подібне, – запевнив М. Азаров. – Ми не можемо допустити, щоб сталися будь-які збої в роботі лікарень, пологових будинків, шкіл або дитячих садочків тощо».

Прем'єр-міністр повідомив, що протягом поточного місяця видатки на виплату пенсій становитимуть близько

22 млрд грн, а на виплату різних державних допомог, пільг, гарантій і компенсацій та субсидій – понад 4 млрд грн. За місяць – приблизно 25,5 млрд тільки на соціальну допомогу, наголосив М. Азаров. «Усе це треба забезпечити й забезпечити безумовно», – наголосив глава уряду. При цьому він додав, що це прямо залежить від роботи вітчизняної економіки, промисловості в першу чергу. «Кошти, необхідні для фінансування зарплат, пенсій, стипендій тощо не створюються на вулицях, тим більше у вуличних протистояннях, – додав М. Азаров. – Тому я ще раз питаю в організаторів цих протистоянь: ви що, не розумієте, що уряд кожен день вирішує життєво важливі для людей питання? Що людям необхідно тепло в будинках, захист від надзвичайних ситуацій, безперебійне постачання усього необхідного для великих міст?...» (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*. – 2013. – 4.12).

***

Те, що стало приводом для вуличних протестів, на сьогодні вичерпане. У цьому запевнив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час засідання Кабінету Міністрів 4 грудня 2013 р.

«Довіра, висловлена нашим парламентом уряду, дає змогу нам приймати рішення, необхідні як для врегулювання сьогоднішньої гострої ситуації, так і для стабілізації соціально-економічного стану в Україні, що є насправді головним завданням і головною відповідальністю нашого уряду», – сказав М. Азаров. Зокрема, довіра, висловлена українським парламентом, дає змогу продовжити переговори з Європейським Союзом щодо підписання Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі. Водночас уряд продовжує переговори з Російською Федерацією щодо врегулювання торговельно-економічного режиму, критично важливого для збереження й розвитку української промисловості та економіки.

Про відповідні переговори Президент України домовився з керівництвом Євросоюзу й Росії. Тому буквально сьогодні урядові делегації відправляться на переговори до Брюсселю й Москви. «Ми будемо практично вирішувати ті питання, які, власне, і послугували приводом для акцій протесту, – сказав

М. Азаров. – Я хочу відповідально заявити, що те, що стало приводом для вуличних протестів, на сьогодні вичерпане».

Прем'єр-міністр наголосив, що залишається абсолютно необхідна для цивілізованої європейської держави робота: як забезпечити стабільний економічний розвиток, доходи людей, їхній соціальний і правовий захист, як дати об'єктивну правову оцінку конфліктам і правопорушенням, що сталися, і не допустити такого в майбутньому. «Виконавча влада працює безперервно і контролює ситуацію в державі, – сказав глава уряду. – Жодних збоїв, на щастя, не сталося, незважаючи на протиправне блокування окремих органів влади» (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*. – 2013. – 4.12).

***

Україна «планує залучити додатково 11 млн євро у Європейського Союзу» на реалізацію стратегій регіонального й місцевого розвитку. Про це сказав Прем'єр-міністр М. Азаров, відкриваючи 4 грудня засідання Кабміну.

«4 грудня буде схвалено додаткову угоду між урядом України та Європейським Союзом, яка дасть змогу збільшити на 11 млн євро обсяг фінансування проектів, відібраних на конкурсній основі в рамках реалізації стратегій регіонального й місцевого розвитку», – сказав М. Азаров.

Крім того, за його словами, на засіданні Кабмін також має намір розглянути соціальні питання та питання охорони здоров'я, молодіжної, інвестиційної політики, зовнішньоекономічних відносин та екології (*Економічна правда (www.epravda.com.ua)*. – 2013. – 4.12).

***

Прем'єр-міністр М. Азаров обіцяє зробити серйозні кадрові висновки в уряді. Про це він заявив під час участі в засіданні Верховної Ради України 3 грудня.

М. Азаров запевнив, що він особисто «зробить жорсткі висновки з того, що відбулося, і в уряді будуть зроблені рішучі кадрові зміни» (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*. – 2013. – 3.12).

***

Прем'єр-міністр України М. Азаров закликав мітингувальників до мирного вирішення ситуації та не піддаватися на протиправні дії «політиканів». Про це він заявив під час пленарного засідання парламенту 3 грудня.

Він звернувся до представників опозиції не штовхати людей на протиправні дії. «У ваших лавах є грамотні юристи, фахівці, вони прекрасно розуміють, що ваші дії порушують не лише Конституцію України, її закони, а й прямо порушують Кримінальний кодекс. Ми відкриті до діалогу. Ми готові обговорювати з мирними маніфестаціями всі умови наших домовленостей. Ми протягнули вам руку. Якщо ми зустрічаємо кулак, я кажу відверто: у нас сили достатньо», – наголосив він.

При цьому він підкреслив, що опозиційні депутати обов'язково будуть нести відповідальність за протиправні дії, і всі люди, яких депутати штовхають на протиправні дії, також будуть нести відповідальність.

Прем'єр-міністр закликав мітингувальників «відкинути політиканів», які рвуться до влади і повторюють сценарій 2004 р. «Але вони забувають, що у нас зараз зовсім інша країна. Який же для вас шлях до євроінтеграції, якщо ви використовуєте такі методи дій. Ми вистоїмо, але вам буде соромно, і з ким ви будете далі працювати», – сказав він.

М. Азаров наголосив, що уряд також спирається на підтримку більшості українців. «Вчора відбулися сесії обласних рад, які представляють три чверті населення України. Вони вимагають від уряду наведення порядку, продовження курсу на демократичні перетворення, на європейську інтеграцію. У цьому ми єдині з тими чесними маніфестантами, які вийшли на площі», – зазначив Прем'єр (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua)*). – 2013. – 3.12).

***

Перший віце-прем'єр-міністр України С. Арбузов провів зустріч з представником ЄС в Україні Я. Томбінські, під час якої було обговорено продовження підготовки до підписання Угоди про асоціацію України з ЄС. Про це УНН повідомили у прес-службі уряду.

Українська сторона заявила про незмінність курсу країни на євроінтеграцію загалом і на асоціацію з Європейським Союзом зокрема. Під час зустрічі сторони домовилися про послідовність переговорного процесу, спрямованого на якнайскоріше формування графіка реалізації парафорованої Угоди про асоціацію, а також узгодження ряду аспектів її імплементації – так званої Дорожньої карти.

Також було висловлено обопільне сподівання на відновлення довіри через політику конкретних кроків, спрямованих на досягнення спільної мети – побудову демократичної, стабільної європейської України (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Уряд готовий обговорювати з представниками опозиції питання про проведення в Україні дострокових парламентських і президентських виборів. Про це заявив перший віце-прем'єр-міністр України С. Арбузов в інтерв'ю 5 каналу.

«Ми повинні провести за столом переговори, і коли прозвучать якісь пропозиції офіційні (у тому числі й щодо дострокових виборів), їх обговорити», – заявив С. Арбузов.

На питання, чи допускає він, що в країні можуть пройти дострокові і парламентські і президентські вибори, С. Арбузов сказав: «Я допускаю, що такі пропозиції можуть прозвучати. І я вважаю, що ми готові їх обговорити».

С. Арбузов також припустив, що Президент В. Янукович у курсі, що на мітингах звучать заяви про необхідність проведення дострокових президентських виборів, передає УНІАН. «Сьогодні всі засоби масової інформації практично на 100 % перебувають на Майдані і показують, як усе відбувається. І практично кожна людина в цій країні розуміє, про що йдеться і які вимоги висувують мітингувальники», – сказав С. Арбузов (*Урядовий портал* (www.kti.gov.ua). – 2013. – 4.12).

***

Уряд забезпечує нормальне життязабезпечення в державі. Усі служби працюють у штатному режимі. На цьому

наголосив віце-прем'єр-міністр О. Вілкул на брифінгу за результатами засідання Кабінету Міністрів України 4 грудня 2013 р. «Уряд працює у штатному режимі».

Усі системи життєзабезпечення у державі (теплозабезпечення, енергетика, газ, служби з надзвичайних ситуацій) також працюють у штатному режимі. Аварійні бригади працюють цілодобово по всій території України», – підкреслив віце-прем'єр-міністр.

О. Вілкул повідомив, що йому як голові Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій два рази на добу доповідають керівники регіонів про ситуацію у країні. «Що години ми маємо зведення цілодобової диспетчерської. Якщо виникають питання, уряд одразу надає допомогу аварійними бригадами», – сказав віце-прем'єр-міністр.

Він нагадав, що 3 грудня провів всеукраїнську відеоселекторну нараду з усіма обласними, міськими та районними студіями за участі понад 10 тис. осіб, на якій детально обговорено забезпечення функціонування систем життєзабезпечення.

Він нагадав, що 3 грудня зранку через негоду було знеструмлено 77 населених пунктів, а вже до 15:00 електропостачання було відновлено.

Також віце-прем'єр-міністр повідомив, що на сьогодні в Києві через обриви без тепла залишилися три дитячі садочки у Святошинському, Оболонському, Голосіївському районах. Однак, за його словами, теплопостачання буде відновлено, а наразі обігрів приміщення переведено на електроприлади (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua). – 2013. – 4.12).*

***

4 грудня до Брюсселю відбула урядова делегація України (так звана технічна місія), якій доручено розпочати переговори щодо підготовки плану імплементації парафованої Угоди про асоціацію Україна – ЄС – Дорожньої карти (Урядовий портал (www.kmi.gov.ua). – 2013. – 4.12).

***

4 грудня діючий голова ОБСЄ, міністр закордонних справ України Л. Кожара взяв участь у засіданні Бюро Парламентської асамблеї ОБСЄ, яке традиційно проходить напередодні Ради міністрів ОБСЄ.

У своєму зверненні до парламентарів держав-учасниць ОБСЄ діючий голова окреслив результати, досягнуті українським головуванням протягом року, що, на переконання міністра, отримає належне відображення у рішеннях, які будуть ухвалені за результатами роботи Ради міністрів ОБСЄ. «Парламентська асамблея відіграє важливу роль і має зробити свій внесок у просування принципів, норм і зобов'язань ОБСЄ, – наголосив Л. Кожара. – Це є можливим завдяки парламентській дипломатії, зокрема в рамках таких зустрічей, як нинішня, що дає нам змогу відверто обговорювати стратегічні пріоритети ОБСЄ та виклики, з якими стикається організація».

Під час засідання діючий голова ОБСЄ Л. Кожара також відповів на запитання парламентарів, які стосувалися, зокрема, посилення ролі Парламентської асамблеї в роботі організації, урегулювання тривалих конфліктів на просторі ОБСЄ, зміцнення верховенства права та дотримання демократичних норм і стандартів на просторі ОБСЄ, розвитку діалогу між Україною і ЄС, можливого внеску організації в процес стабілізації ситуації в Афганістані (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua).* – 2013. – 4.12).

***

Кабінет Міністрів України затвердив План заходів з підтримки розвитку індустрії програмної продукції на 2013–2014 рр. Відповідне розпорядження уряд прийняв на засіданні 4 грудня 2013 р. Як повідомив голова Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації В. Семиноженко, документ розроблено Держінформнауки з метою забезпечення реалізації Закону України «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції» від 16 жовтня 2012 р. Голова Держінформнауки зазначив, що

План заходів, зокрема, передбачає щоквартальне проведення моніторингу результатів реалізації Закону України «Про внесення змін до розділу XX “Перехідні положення” Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб’єктів індустрії програмної продукції» стосовно збільшення обсягу надання послуг, підвищення середньої заробітної плати та створення нових робочих місць в індустрії програмної продукції.

Крім того, Держінформнауки разом з Міністерством освіти і науки та Національною академією наук до квітня 2014 р. повинні опрацювати питання створення проблемної (ключової) лабораторії фундаментальних наукових досліджень у сфері інформаційних технологій. У ці ж терміни будуть напрацьовані пропозиції щодо вдосконалення підготовки фахівців для індустрії програмної продукції.

Згідно з Планом заходів передбачається робота над пілотними проектами з організації державно-приватного партнерства у сфері освіти з питань інформаційних технологій. Над цим питанням Держінформнауки, Мінекономрозвитку та відповідні профільні асоціації працюватимуть упродовж наступного року – до грудня.

Також упродовж наступного року здійснюватимуться заходи щодо вдосконалення порядку застосування стандартів з розроблення і впровадження програмного забезпечення, стандартів з оформлення відповідної документації, а також буде подано на розгляд Кабінету Міністрів України законопроект щодо внесення змін до Цивільного кодексу України в частині уточнення прав на службові твори, укладення на безоплатній основі договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності (*Урядовий портал* (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 4.12).

***

В Украине начато финансирование пенсионных выплат за декабрь. Об этом сообщила министр социальной политики Украины Н. Королевская. На эти цели уже направлено 536,1 млн грн. «По оперативным данным Пенсионного фонда, по состоянию на 2 декабря профинансировано 536,1 млн грн.

Это позволит уже 4 декабря, как это и предусмотрено ежедневным графиком, начать выплаты пенсий. Всего же в течение месяца будет выплачено 21,4 млрд грн», – сказала она.

Н. Королевская отметила, что в целом система социального обеспечения работает в штатном режиме. «Наша задача, чтобы каждый человек, нуждающийся в помощи и поддержке, получил их», – отметила она.

Министр напомнила, что с 1 декабря в соответствии с Законом Украины «О Государственном бюджете Украины на 2013 год» повышен прожиточный минимум. В связи с этим были пересмотрены размеры пенсионных выплат (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

ПОЛІТИКА

Очільник ПА ОБСЄ Р. Кривокапіч зробив офіційну заяву щодо подій в Україні, де закликав до миру зі сторони протестувальників і правоохоронців, передає УНН.

Офіційна заява Р. Кривокапіча, опублікована 3 грудня, містить «глибоке занепокоєння» Президента ПА ОБСЄ подіями в Україні. «Ми закликаємо обидві сторони – демонстрантів і владу – проявляти стриманість й уникати провокацій. Ми також закликаємо до діалогу, аби розрядити напруженість», – йдеться в офіційній заяві Р. Кривокапіча.

У світлі того, що 5 грудня в Києві повинно пройти засідання Ради міністрів ОБСЄ під головуванням України, Президент ПА ОБСЄ нагадав про зобов'язання України «захищати право своїх громадян на збори й мирний протест». «Світ спостерігатиме за Україною, аби переконатися, що ці права будуть забезпечені найближчими днями», – наголосив Р. Кривокапіч.

«Я стурбований повідомленнями про те, що кілька десятків журналістів зазнали нападу й отримали поранення під час зіткнень на вихідних. Уряд України повинен виконати свої зобов'язання в рамках ОБСЄ щодо гарантування безпеки журналістів, навіть під час хаосу й протестів. Уряд додатково має нести відповідальність повною мірою, розслідувати ці напади

й послати чіткий сигнал, що така поведінка не має місця в Україні», – сказав Р. Кривокапіч (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

НАТО виступило із заявою про занепокоєння суспільно-політичною ситуацією в Україні, але не втручатиметься у відносини українського народу та влади. Державний секретар США Дж. Керрі під час прес-конференції в штаб-квартирі НАТО в Брюсселі зауважив, що це справа народу і влади України, передає УНН.

Держсекретар США Дж. Керрі переконаний, що НАТО виступило із заявою про своє занепокоєння, але воно не відіграє жодної ролі у вирішенні конфліктів в Україні. «Це не входить до справ НАТО, крім тої заяви, що воно поширило. НАТО не відіграє ролі. Це оборонний союз. Народ України повинен розібратися зі своїм керівництвом. Керівництво має прислухатися до думки людей і працювати з людьми», – зазначив Дж. Керрі.

Він вважає, що «дуже потужно показали себе люди, які хотіли б бути пов'язані з Європою та покладали великі надії на те, що їхні сподівання будуть реалізовані за допомогою цієї асоціації». «І ми на боці переважної більшості українців, які хочуть бачити це (європейське. – Ред.) майбутнє для своєї країни. Високо поцінуємо те, що ЄС тримає двері відкритими», – сказано у виступі (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Бывшие президенты Украины Л. Кравчук, Л. Кучма и В. Ющенко выразили солидарность с мирными гражданскими действиями сотен тысяч молодых украинцев. Об этом говорится в их совместном заявлении по поводу политических событий в Украине.

«Вызванные невосприятием резкого изменения европейского курса, они (акции протеста. – Ред.) являются свидетельством гражданской зрелости, мужества, демократизма украин-

цев и веры в их способность изменить свою жизнь и жизнь страны», – отметили экс-президенты.

Они заявляют, что практика решения стратегических вопросов развития Украины без публичного обсуждения и рационального обоснования, расхождение толкований украинских правительственных чиновников относительно европейского курса – недопустимы и порождают противоречивое толкование политики. «Впервые украинский народ вышел на улицы с неполитическим требованием, которое имеет беспрецедентную массовую поддержку. Их искренняя преданность европейскому выбору, демократическим ценностям, патриотизм вызывают большое уважение», – отмечают Л. Кравчук, Л. Кучма и В. Ющенко.

«Однако развязка кризиса пока не найдена. Кризис углубляется, и мы видим риски потери контроля над ситуацией. Апогеем стало применение избыточной силы к мирным демонстрантам, которым Конституцией и законодательством гарантировано право выражать свою позицию. Создан первый за годы украинской независимости опасный прецедент, когда власть прибегла к силовому разгону мирного “майдана”. Жестокость, с которой действовали спецподразделения милиции, должна быть не только публично осуждена, но и наказана в соответствии с украинским законодательством, как абсолютно неприемлемая в демократической стране», – считают экс-президенты.

Они отмечают, что стороны должны немедленно отказаться от любых попыток решить политические вопросы силовыми методами (*Главком (<http://glavcom.ua>). – 2013. – 4.12*).

***

Захоплення Київської міської державної адміністрації було ретельно сплановано та організовано. Про це заявив голова КМДА О. Попов, передає кореспондент УНН.

«Цей захват був спланований та організований, і пройшов дуже швидко», – сказав О. Попов. За його словами, факт скоєння неправових дій повинен розслідуватися. «Наразі ведеться розслідування прокуратурою міста, проводяться слідчі

дії та у найближчий час ми будемо знати хто і як організував ці процеси», – зазначив він.

Очільник КМДА також наголосив, що закон є закон, і «ті, хто це зробив, повинні понести відповідальність». Проте О. Попов зазначив, що ситуація може бути вирішена лише мирним шляхом. «Наш шлях – це порозуміння. Ніяких інших варіантів вирішення спірних моментів бути не може», – сказав він. О. Попов заявив, що силового варіанту звільнення будівлі мерії від учасників акції протесту в центрі столиці не буде.

Зазначимо, що за розпорядженням О. Попова створена група, яка вповноважена вести переговори щодо урегулювання питання захоплення КМДА з його організаторами (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Киевская городская государственная администрация восстановила работу в штатном режиме. Об этом «РБК-Украина» сообщили в пресс-службе горадминистрации.

«В принципе, мы работаем в штатном режиме с понедельника. Просто с первых пострадавших этажей сотрудников переместили на верхние этажи. А часть сотрудников работает в Шевченковской администрации», – сообщили в пресс-службе.

Напомним, что 1 декабря во время мирного митинга в Киеве неизвестными были захвачены помещения Киевской горадминистрации и Дома профсоюзов. Впоследствии политические силы объявили об обустройстве штабов в этих зданиях (*Минфин.com.ua* (<http://minfin.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Суди вже винесли рішення щодо захоплення будівель демонстрантами в центрі Києва. Про це заявив генеральний прокурор України В. Пшонка.

«Стосовно всіх захоплених приміщень є рішення суду з чіткою вимогою звільнити захоплені будівлі», – заявив він.

Як повідомлялося, мітингувальники «Євромайдану», що вимагають відставки уряду та Президента, нині контролюють будівлю КМДА, Будинок профспілок і колишній Жовтневий

палац. Варто відзначити, що напередодні початку мітингів на підтримку євроінтеграції в 20-х числах листопада було винесене судове рішення щодо заборони встановлення в центрі Києва малих архітектурних форм. Пізніше з'явилася постанова, згідно з якою в центрі Києва були заборонені масові акції (*Українська правда (www.pravda.com.ua)*). – 2013. – 4.12).

***

Партія регіонів підтримує Президента В. Януковича й мобілізує своїх прихильників, щоб захищати органи влади від протестувальників проти неї. Про це говориться в заяві Партії регіонів.

«Регіонали» впевнені, що опозиція має «злочинні наміри» і готова «приступити до активної фази силового сценарію, спрямованого на захоплення влади». Тому «опозиційними екстремістами» захоплено ряд адмінбудівель у Києві, а місцеві ради західних регіонів влаштовують «парад містечкових суверенітетів». «За прямою вказівкою вождів опозиції у країні крок за кроком відбуваються цілеспрямовані дії, які можуть бути кваліфіковані як спроба державного перевороту», – говориться в заяві провладної партії.

За словами «регіоналів», «путчисти» використовують «підлі й мерзенні прийоми», «намагаються зняти з себе відповідальність за організацію кривавих провокацій, використання напівкримінальних молодчиків-екстремістів у штурмових атаках на адміністративні будівлі, у жорстокому силовому протистоянні зі співробітниками правоохоронних органів».

«Будучи відповідальною політичною силою, Партія регіонів підтримує Президента В. Януковича, його принципову позицію про недопущення подальшої ескалації суспільної напруги, покарання винних у силових конфліктах, що сталися, необхідність пошуку широкого консенсусу, збереження національної єдності, цивільного миру й згоди», – заявляє ПР.

Партія регіонів вважає «категорично неприйнятними підбурювальні дії опозиційних політичних сил, які безсовісно спекулюють на євроінтеграційних устремліннях і очікуваннях громадян України, маніпулюють суспільною думкою, розпа-

люють сепаратистські настрої» (*Українська правда* (www.pravda.com.ua). – 2013. – 4.12).

***

Ультраправые организации Украины взяли на себя ответственность за штурм Администрации Президента и обвинили оппозиционных лидеров в предательстве революции.

В частности, как сообщает издательство *vesti.ua*, среди штурмовиков на Банковой были замечены представители националистических радикальных организаций: «Черный комитет», «Патриот Украины», «Правый сектор» и Социал-национальная ассамблея (СНА).

Причем сами национал-радикалы не отрицают своего участия в атаке на подразделения «Беркута» и заявляют, что все обвинения в провокациях со стороны оппозиционных лидеров – это предательство революции.

Так, представители ультраправых заявили, что пошли на штурм не за деньги, а за идею. «То, что сейчас озвучивает оппозиция – это просто свинство по отношению к тем активистам, кто не побоялся положить свою голову за правое дело», – заявили представители национал-радикалов.

«Они сами призывали к блокировке административных зданий. А когда мы штурмом взяли здания КГГА и Дома профсоюзов, они там без зазрения совести сделали свои штабы, а нас записали в провокаторы и сдают милиции», — пожаловались националисты (*The Kiev Times* (<http://thekievtimes.ua>). – 2013. – 5.12).

***

Учасники акції проти дій влади збільшать перелік держустанов, які мають намір пікетувати. Про це заявив лідер фракції «Свобода» О. Тягнибок журналістам у середу після наради голів парламентських фракцій у Голови Верховної Ради В. Рибака.

«Територія, географія дій опозиції і протестуючих мас буде розширюватися», – сказав він.

Крім того, він зазначив: «Із сьогоднішнього дня дії “майдану” полягатимуть не тільки в тому, що ми силами юристів,

народних депутатів намагаємося витягувати або не допустити арешт активістів, наші дії також будуть переходити на вуличні акції протесту». За словами О. Тягнибока, опозиція організуватиме групи людей, які пікетуватимуть суди, СІЗО, зокрема Лук'янівське СІЗО, будівлі Міністерства внутрішніх справ, Генпрокуратури.

О. Тягнибок зазначив, що вже чотири міста оголосили страйк (Львів, Тернопіль, Івано-Франківськ і Луцьк), наголосивши, що найбільш важливою і проблематичною є робота з місцевими радами на Сході і Півдні України (*Українська правда* (www.pravda.com.ua). – 2013. – 4.12).

***

Лідер ВО «Свобода» О. Тягнибок заявляє, що опозиція має намір ініціювати висловлення недовіри керівникам районних й обласних державних адміністрацій. Про це він сказав журналістам у кулуарах парламенту, передає кореспондент УНН.

Також він зазначив, що опозиція має намір порушити це питання, зокрема, і стосовно східних регіонів. О. Тягнибок підкреслив, що в Україні поки що немає революційної ситуації, але є революційний момент. Водночас, як він зазначив, влада не розуміє, що відбувається в Україні (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Колишні командири «Беркуту» звернулися до бійців спецназу у зв'язку з побиттям людей на Майдані. Ветерани ВМС нагадали, що працівники підрозділів «Беркут» зобов'язані виконувати не тільки накази та розпорядження своїх керівників, а, насамперед, – конституційні вимоги.

Перші командири підрозділів «Беркут» МВС України після подій 30 листопада на майдані Незалежності звернулися до своїх наступників з листом, в якому засудили непрофесійні дії «беркутівців». Звернення до командирів, офіцерів і бійців спеціальних підрозділів міліції «Беркут» розмістила на своїй сторінці прес-служба «Батьківщини».

«Право на мирні зібрання та проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій гарантовано Конституцією України кожній людині і громадянину нашої держави. А працівники підрозділів “Беркут” зобов’язані виконувати не лише накази та розпорядження своїх керівників, а, насамперед, – конституційні вимоги. Злочинні накази про побиття мирних громадян ніхто не зобов’язаний виконувати. Але ви грубо і цинічно порушили ст. 60 Конституції України, безпідставно застосували фізичну силу та спеціальні засоби до законослухняних громадян, унаслідок чого сотні з них отримали тілесні ушкодження», – пишуть у своєму зверненні ветерани ВМС.

Колишні командири «Беркуту» нагадали, що у 1992 р. їхні підрозділи заснували для боротьби з озброєними злочинцями та рекетом. Ветерани ВМС закликали «беркутівців» «не забувати мету і принципи, за якими створено “Беркут”, більше ніколи не застосовувати фізичну силу щодо мирних, незброєних і безвинних людей».

Від імені ветеранів лист підписали сім командирів спецпідрозділів міліції «Беркут» різних часів і з різних регіонів (*Голос столиці* (<http://newsradio.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Міністр внутрішніх справ В. Захарченко заборонив працівникам відомства застосовувати силу стосовно учасників мирних зібрань. Про це йдеться у заяві, яка опублікована на сторінці відомства у Facebook.

«Глава МВС дав вказівку працівникам органів внутрішніх справ утримуватися від застосування сили стосовно учасників мирних акцій, а також попередив організаторів цих акцій про спільну відповідальність за безпеку їх учасників», – ідеться в повідомленні.

«В. Захарченко заборонив працівникам відомства застосовувати силу стосовно учасників мирних зібрань, які наразі проходять у столиці України та інших містах держави», – уточнили в прес-службі (*Українська правда* (www.pravda.com.ua). – 2013. – 4.12).

***

4 грудня активісти «Євромайдану» пікетували будівлю Кабінету Міністрів і Верховної Ради України.

Також опозиція та учасники акції протесту на Майдані цього дня пікетували Міністерство внутрішніх справ України та Генпрокуратуру з вимогою, щоб міністр В. Захарченко пішов у відставку, а всі причетні до побиття людей були притягнуті до відповідальності. Попередньо про мету цього пікету В. Кличко повідомляв: «Ми продовжуватимемо тиск на владу. Люди до мирних акцій приєднуються і не тільки в Києві, а і в регіонах. Головна вимога у всіх одна – така влада не потрібна Україні» *(Українські Національні Новини (http://www.unn.com.ua). – 2013. – 4.12).*

***

Близько 500 студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка прийшли до Міністерства освіти і науки з вимогою відставки міністра Д. Табачника. Про це у середу повідомило Громадське ТБ.

1 грудня стало відомо, що Міністерство освіти і науки вимагає від керівництва університету імені Тараса Шевченка надати списки студентів вузу, які беруть участь у масових акціях протесту. У свою чергу, прес-центр університету у середу заявив, що спростував інформацію про наявність листа від Генпрокуратури з вимогою надати список студентів і викладачів вузу щодо їхньої участі у масових акціях протесту *(Українська правда (www.pravda.com.ua). – 2013. – 4.12).*

***

У Київ на «Євромайдан» організовано виїжджають кримські татари, які хочуть висловити свою громадянську позицію. Про це УНН повідомили в меджлісі кримськотатарського народу.

Як повідомив заступник голови меджлісу А. Чийгоз, на сьогодні в Києві на Майдані перебуває близько 100 мирних протестувальників з кримських татар. Крім того, наразі організуються нові групи для поїздки в Київ. Нині на Майдані в

Києві вже перебувають представники Чорноморського, Бахчисарайського, Судакського й Кіровського районів.

«Дуже багато кримських татар, які хочуть поїхати і приєднатися до мирної акції протесту. Кримські татари хочуть максимально бути представлені на Майдані. Ми намагаємося організовувати мобільні групи на майдан Незалежності по регіонах Криму», – повідомив заступник голови меджлісу А. Чійгоз.

Відзначимо, що з перших днів акції в Києві на майдані Незалежності практично цілодобово присутні представники Земляцтва кримських татар у Києві, а також студенти – кримські татари (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

В Івано-Франківській області штаби національного спротиву планують створити в усіх районних центрах регіону, передає кореспондент УНН.

«На вчорашньому засіданні штабу поставлене чітке завдання – створити регіональні опозиційні штаби у кожному районному центрі, щоби люди мали доступ до інформації, щоби люди мали доступ до координації дій і, відповідно, таким чином могли долучитися до цієї боротьби і, в міру своїх можливостей, долучитись або до поїздки в Київ, або до допомоги як матеріальної чи фінансової, залежно від того, у кого які є можливості», – повідомив на прес-конференції один з керівників регіонального штабу національного спротиву в Івано-Франківську Р. Терешко (ВО «Батьківщина»).

Він зазначив, що регіональний штаб національного спротиву створили найбільші політичні опозиційні сили Івано-Франківської області, до яких долучилась більшість демократичних опозиційних сил регіону (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

«Як тільки стане зрозуміло, що відставка уряду не відбудеться, то, виходячи з досвіду 2004 р. і теперішньої

ситуації, скоріше за все буде блокування Верховної Ради опозицією», – таку думку під час прес-конференції висловив директор Центру прикладних політичних досліджень «Пента» В. Фесенко, передає кореспондент УНН.

Експерт нагадав, що вже зараз опозицією заявлена ідея розпуску Верховної Ради, а одним з варіантів для досягнення цього є блокування парламенту протягом місяця. Проте, як зазначив експерт, для опозиції ситуація дещо ускладнюється наближенням новорічних свят.

Разом з тим В. Фесенко наголосив, що цей парламент не зможе проголосувати за імпічмент Президенту: «Якщо не буде відставки уряду, який імпічмент? Про імпічмент взагалі мова не йде». «Тому буде перехід до нової тактики тиску через “майдан”, але для цього потрібна нова мобілізація», – підсумував політолог (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 3.12).

***

Нині спостерігається загострення суспільно-політичної ситуації через дуалізм риторики і дій. На цьому наголосив директор Інституту глобальних стратегій В. Карасьов під час засідання круглого столу на тему: «Стабілізація ситуації в державі – першочергове завдання», передає УНН.

«Періодично виникає загострення суспільно-політичної ситуації. Зараз це загострення глибоке, оскільки нині існує дуалізм риторики і дій. Риторика – це гасла “Ми йдемо в Європу”, а конкретних дій немає. Тому дуалізм дає поле для маневру і затягується зашморг. В Європу треба йти з відкритими очима», – зазначив В. Карасьов.

Як відомо, в Києві та інших містах України вже два тижні тривають акції громадських активістів та опозиції під загальною назвою «Євромайдан», котрі були спровоковані рішенням уряду від 21 листопада про призупинення євроінтеграції (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

ЕКОНОМІКА

У січні – вересні 2013 р. за рахунок усіх джерел фінансування освоєно капітальних інвестицій на суму 167 млрд грн, що на 2,3 % більше порівняно з аналогічним періодом 2012 р., повідомили УНН у прес-службі Мінрегіону.

Як повідомили в департаменті будівельної діяльності, ціноутворення та економіки будівництва Мінрегіону, приросту капітальних інвестицій порівняно з минулим роком досягнуто в дев'яти регіонах України.

Найвищі темпи освоєння капітальних інвестицій спостерігались в Миколаївській (143 %), Луганській (131,9 %), Вінницькій (122,0 %) областях та у Севастополі (119,5 %) (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Загальні активи банків за 11 місяців поточного року зросли на 10 %. Про це під час круглого столу повідомила директор департаменту нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду НБУ Н. Іваненко, передає кореспондент УНН.

Як повідомила представник НБУ, показники розвитку банківської системи за 11 місяців демонструють позитивну тенденцію розвитку. «Збільшилися як обсяги активних операцій банків, так і обсяги пасивних операцій банків. Загальні активи банків за 11 місяців зросли на 10 % (до відповідного періоду 2012 р. – Ред.)... Активи за відповідний період минулого року зросли тільки на 4 %», – сказала вона.

За словами Н. Іваненко, основну частину активних операцій банків становлять кредитні операції. «З початку року їх обсяг зріс на 75 млрд грн, або на 9 %, водночас за відповідний період минулого року він зріс тільки на 0,4 %», – сказала представник НБУ. За її словами, обсяг кредитів, які банки видали юридичним особам, за 11 місяців збільшився на 66 млрд грн, або на 11 %. За відповідний період минулого року було збільшення на 34 млрд грн, або на 6 %.

Як повідомила Н. Іваненко, основна сума кредитів, наданих в економіку, це кредити в національній валюті. «Тільки за листопад поточного року в економіку було введено 16 млрд грн кредитів», – сказала вона.

Експерт також наголосила, що покращується і якість активів банків (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

По состоянию на 2 декабря сельскохозяйственные предприятия Украины собрали 62,3 млн т зерновых и зернобобовых культур. Об этом говорится в сообщении Министерства аграрной политики и продовольствия.

Обмолочено зерно на 15,6 млн га при урожайности 40,0 ц/га. Кукуруза на зерно собрана с площади 4,6 млн га (95 % от прогноза), намолочено 28,7 млн т при урожайности 62,2 ц/га. Сельскохозяйственные предприятия по состоянию на 29 ноября собрали 62 млн т зерновых и зернобобовых культур. Также аграрии завершили уборку проса, гречки и риса, собрав 108 тыс., 200 тыс. и 139 тыс. т соответственно (*УРА-Информ* (<http://ura-inform.com>). – 2013. – 4.12).

***

Доходи юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів, що здійснюють діяльність у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку, від надання послуг зв'язку за січень – жовтень 2013 р. зросли порівняно з аналогічним періодом минулого року на 337,9 млн грн і становлять майже 43,7 млрд грн. Про це УНН повідомили в Держспецзв'язку.

Найбільш вагомими на ринку послуг зв'язку залишаються послуги рухомого (мобільного) зв'язку – 60,2 %, фіксованого телефонного зв'язку – 16 %, а також з передачі даних і забезпечення доступу до мережі Інтернет – 10,7 %.

Збільшення доходів від надання послуг зв'язку відбулося переважно за рахунок зростання доходів послуг міського фіксованого телефонного зв'язку – на 599,2 млн грн, з передачі даних і забезпечення доступу до мережі Інтернет –

на 330,3 млн грн, від послуг поштового зв'язку – на 73,3 млн грн, від передачі та прийому теле- і радіопрограм, радіозв'язку – на 15,4 млн грн (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Государственное акционерное общество «Черноморнефтегаз» за январь – ноябрь 2013 г. увеличило добычу природного газа до 1 млрд 477,5 млн куб. м, что на 424 млн куб. м (40,2 %) больше аналогичного периода 2012 г. Об этом сообщает пресс-служба компании.

Также в рамках производственной деятельности с января по ноябрь текущего года «Черноморнефтегазом» на 12,5 %, или 6,5 тыс. т перевыполнены плановые показатели по добыче газового конденсата и на 5,7 % – по нефти.

Предприятие сохраняет динамику роста суточной добычи газа на месторождениях Черного и Азовского морей, которая с 20 ноября составляет 5,5 млн куб. м. По итогам года компания планирует добыть 1,65 млрд куб. м газа (*Минфин.com.ua* (<http://minfin.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

За 11 місяців працівники Державного підприємства «Макіїввугілля» підняли на-гора понад 2 млн т вугілля. Про це УНН повідомили у прес-службі підприємства.

Згідно з повідомленням, за період січня – листопада шахтарями ДП «Макіїввугілля» було видобуто 2 млн 37 тис. 463 т вугілля. План з видобутку був виконаний шахтарями на 100,9 %, додатково до плану було видобуто 17 тис. 463 т (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Приднепровская железная дорога (ПЖД) в январе – ноябре текущего года увеличила среднесуточный пробег локомотива по сравнению с аналогичным периодом 2012 г. на 5 % – до 479 км, сообщила пресс-служба дороги.

Согласно сообщению, среднесуточный пробег за указанный период превысил плановый показатель на 6,7 %. При этом среднесуточная производительность локомотива увеличилась по сравнению с аналогичным периодом прошлого года на 5,7 % – до 1,357 млн т/км брутто, что на 5,5 % больше плана.

В то же время за этот период ПЖД ускорила оборот груженого вагона к плановому показателю на 0,08 суток – до 1,60 суток, а оборот грузового вагона – на 0,54 суток, до 3,92 суток.

Как отмечает пресс-служба, Приднепровской магистрали за 11 месяцев текущего года удалось увеличить участковую скорость по сравнению с аналогичным периодом прошлого года на 2,1 % – до 38,1 км/ч, превысив план на 1,9 %. Кроме того, простой вагона на одной технической станции сократился по сравнению с планом на 0,83 часа – до 7,84 часа.

Напомним, ранее «Укрзалізниця» заключила договоры сроком на семь лет с выплатой 9,5 % годовых на поставку 350 локомотивов в парки Донецкой, Львовской и Одесской железных дорог до 2016 г. (*Минфин.com.ua* (<http://minfin.com.ua>). – 2013. – 4.12).

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ КРИЗОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

У Держказначействі України повідомили, що в загальний фонд Держбюджету за листопад 2013 р. надійшло 25 млрд грн, що на 12,6 % (3,6 млрд грн) менше, ніж у листопаді 2012 р., повідомляє УНН з посиланням на видання «Комерсант Україна».

Разом з тим у Загальний фонд Держбюджету за січень – листопад надійшло 266,4 млрд грн. Такий рівень доходів на 2,8 % вище показника відповідного періоду минулого року.

У Міністерстві доходів і зборів учора не опублікували дані про збір основних бюджетоутворюючих платежів – податку на прибуток, ПДВ, акцизного податку. За даними Держказначейства,

обсяг відшкодування ПДВ за 11 місяців становить 51,3 млрд грн, з яких 21,8 млрд грн – в автоматичному режимі. Ураховуючи річний план бюджету-2013, у грудні доходи загального фонду повинні становити 57,5 млрд грн. Зібрати цю суму неможливо. У 2012 р. після платежів у листопаді на 26,6 млрд грн у грудні до загального фонду надійшло 30,4 млрд грн. Можливості збільшувати дефіцит Держбюджету обмежені, оскільки це загрожує зростанням державного боргу і відсоткових платежів за нього.

Уряд уже кілька місяців недофінансовує майже всі витрати, крім соціальних, а також здійснює витрати за рахунок залишків коштів на єдиному казначейському рахунку. Порівняно з жовтнем обсяг грошей в Держказначействі хоч і зріс майже втричі – до 1,2 млрд грн, але залишається найменшим за 10 років (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12).

***

Борг споживачів столиці за теплову енергію перед ПАТ «Київенерго» станом на 1 грудня 2013 р. перевищив 1,608 млрд грн. Про це УНН повідомили у прес-службі ПАТ «Київенерго».

При цьому протягом листопада цього року заборгованість перед компанією за спожиту теплову енергію зросла на 8,6 %, або на 127,5 млн грн. У тому числі заборгованість ЖЕО та ОСББ м. Києва збільшилася на 7,1 %, або на 72,0 млн грн – до 1,083 млрд грн, а установ, що фінансуються з державного та місцевих бюджетів – на 12,6 %, або на 56,2 млн грн – до 501,5 млн грн.

Зазначимо, що, крім несвоєчасних розрахунків споживачів за теплову енергію, «Київенерго» не отримує від державного бюджету відшкодування різниці між тарифом, що діє, і собівартістю виробництва теплової енергії.

Станом на 1 грудня 2013 р. сума некомпенсованої різниці в тарифах «Київенерго» на теплову енергію становить 1,911 млрд грн, що у 2,3 раза перевищує аналогічний показник минулого року і зросла з початку 2013 р. у шість разів (+562 %).

«Київенерго» закликає боржників погасити борги перед компанією за теплову енергію для своєчасних розрахунків за газ, який купується для виробництва теплової енергії. Несвоєчасні платежі компанії за газ перед НАК «Нафтогаз України» можуть призвести до обмеження газопостачання котелень, які живлять тепломережі столиці.

Станом на 1 грудня 2013 р. заборгованість «Київенерго» перед «Нафтогазом» за газ для виробництва теплової енергії становить 2,688 млрд грн.

Нагадуємо, що в 2013 р. «Київенерго» інвестувало у відновлення теплових мереж міста близько 270 млн грн і повністю замінило понад 100 км теплових мереж (*Українські Національні Новини (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 4.12*).

***

Електростанції НАК «Энергетическая компания Украины» (ЭКУ) за 11 месяцев 2013 г. произвели 57,2 млрд кВт/ч электроэнергии (32,7 % от общей выработки электроэнергии ОЭС Украины), что на 3,3 млрд кВт/ч (5,5 %) меньше, чем за аналогичный период прошлого года. Об этом говорится на сайте компании.

В том числе тепловые электростанции энергогенерирующих компаний за 11 месяцев 2013 г. произвели 53,7 млрд кВтч электроэнергии (30,7 % общегосударственного производства), что на 2,2 млрд кВтч (3,9 %) меньше, чем за 11 месяцев 2012 г. (55,9 млрд кВтч).

Теплоэлектроцентрали за 11 месяцев 2013 г. произвели 3,3 млрд кВтч электроэнергии, что на 25 % меньше прошлогоднего показателя (4,4 млрд кВтч).

Малыми гидроэлектростанциями за 11 месяцев 2013 г. произведено 0,2 млрд кВтч электроэнергии, что почти на уровне прошлогоднего показателя.

Теплоэнергетическими мощностями ЭКУ за 11 месяцев 2013 г. отпущено 13,9 млн Гкал теплоэнергии, что соответствует уровню прошлогоднего показателя (*Минфин.com.ua (<http://minfin.com.ua>). – 2013. – 4.12*).

Риск дефолта Украины растет, а кредитный рейтинг государства снижается. Такие выводы делают мировые рейтинговые агентства.

Это является следствием не только падения экономики последних месяцев, но и «Евромайдана», считают в правительстве и в парламентском большинстве. Однако эксперты отмечают, что причина нынешней экономической ситуации – это, в первую очередь, уменьшение производства, и массовые протесты существенно на нее не повлияли.

Страхование украинских облигаций государственного займа существенно дорожает. Об этом говорят, в частности, работники инвестиционного фонда «Кинто», которые считают, что стоимость страховки украинских облигаций государственного займа растет рекордными темпами. Одновременно провайдер финансовых данных Markit сообщил, что пятилетние кредитные дефолтные свопы по украинским долгам (речь идет о страховках покупателей ценных бумаг) показали высокий рост за два месяца. Во вторник украинский Минфин обнародовал заявление, что вовремя рассчитывается по долгам государства, несмотря на массовые акции по евроинтеграции и за отставку правительства, которые продолжаются в Украине. Между тем, агентство Fitch заявляет, что намерено снизить кредитный рейтинг Украины, в частности, и потому, что ее государственный долг превысил 69 млрд дол. Украинский рейтинг уже снизили такие агентства, как Standard & Poor's и Moody's.

Украинская экономика находится в сложном состоянии 17 месяцев, а массовые протесты с блокировкой правительственных зданий ухудшают эту ситуацию, заявил в комментарии радио «Свобода» депутат-«регионал», экс-премьер-министр Украины А. Кинах. «За 10 месяцев 2013 г. промышленное производство сократилось на 5 %, тяжелой остается и ситуация с обслуживанием государственного долга. Не решен вопрос государственного бюджета, а блокирование здания правительства сейчас лишь усугубляет ситуацию. Необходимо в сжатые сроки решить проблему мирным путем, через национальный круглый стол, правительство и Верхов-

ная Рада должны срочно подготовить новый бюджет». Однако, по словам А. Кинаха, эти меры дадут эффект, если параллельно украинская власть нормализует отношения с Россией, продолжит работать над подписанием Соглашения об ассоциации с ЕС и договорится о компенсации на переходный период, а кроме того – получит кредит от МВФ.

О влиянии «Евромайдана» на экономику заявил действующий Премьер Н. Азаров. Он заявил, что продолжение протестов может негативно повлиять на стабильность гривны, и заверил, что у правительства достаточно сил, чтобы навести порядок в стране. Со своей стороны экономист А. Жолудь объясняет подорожание страхования украинских ценных бумаг тем, что инвесторы теряют доверие к Украине. Он считает, что «Евромайдан» на финансовую стабильность Украины влияет минимально. «Страхование украинских ценных бумаг от дефолта растет в цене – это фактически является оценкой со стороны инвесторов того, насколько рискованно сейчас вкладывать средства в экономику Украины. Эта тенденция началась в мае, и продолжается. “Евромайдан” стал катализатором этого процесса, а не причиной. От него кредитные риски Украины возросли, но незначительно».

А. Жолудь называет кредитную и финансовую ситуацию в Украине сложной, но не угрожающей. По его словам, различные мировые кредитные рейтинги свидетельствуют, что Украина имеет больший риск дефолта, чем Россия, но меньший, чем, например, Аргентина (*Послезавтра* (<http://poslezavtra.com.ua/risk-defolta-ukrainy-ot-evromajdana-ili-ot-spada-proizvodstva>). – 2013. – 4.12).

***

По данным «АСМ-холдинг», в октябре продолжилась тенденция спада автомобильного рынка России, вызванная замедлением экономического роста. Совокупный объём оптовых продаж автомобилей всех типов в январе – октябре 2013 г. сократился по отношению к первым 10 месяцам 2012 г. на 11,3 % – до 2 468,2 тыс. ед.

По данным аналитической и консалтинговой компании «АСМ-холдинг», суммарное производство автомобильной

техники в России (легковых автомобилей, грузовых автомобилей и автобусов) в январе – октябре 2013 г. составило 1781,0 тыс. ед., сократившись на 3,1 % по сравнению с тем же периодом 2012 г. Спад производства имел место во всех секторах автомобильной промышленности (*Deutsche Welle* (<http://www.dw.de/темы-дня/экономика/s-2214>). – 2013. – 4.12).

***

Рівень безробіття в Іспанії знизився вперше з 1997 р., коли була введена сучасна система обліку безробітних громадян, передає Associated Press.

Дані про кількість зареєстрованих безробітних за листопад ц. р. показують зниження на 0,05 % порівняно з вереснем – до 4,8 млн осіб. Таким чином, кількість безробітних зменшилася майже на 2,5 тис. осіб.

Традиційно листопад, як жовтень і вересень, є місяцем, коли безробіття в Іспанії зростає, оскільки кількість робочих місць в туристичній галузі починає знижуватися. Проте, Міністерство праці країни заявило, що кількість нових робочих місць у секторі будівництва та виробництва дозволило нівелювати зниження в сфері туризму.

Зниження рівня безробіття є ще одним доказом можливого початку відновлення іспанської економіки після дворічної рецесії, яка закінчилася лише в III кварталі поточного року, вважають експерти. Проте безробіття в країні досі залишається на високому рівні – на сьогодні воно становить близько 26 % усієї робочої сили в Іспанії. Більш високий рівень безробіття (у 17 країнах євросони) зберігається тільки в Греції (*Finance.ua* (<http://news.finance.ua>). – 2013. – 4.12).